

Jedinečný americký národ
Pokrytectvo je ich domovom
Úplna genocída indiánov
Najhanebnejšie zmluvy sveta
Studená vojna – horúce obchody
Od vojny k vojne, neštítia sa ničoho
Politické vraždy na objednávku
USA financovali ruskú revolúciu
Ako si Wall Street kúpil Hitlera
Rusi nech „idú do čerta“
Vojensko-priemyselný komplex
Na každej vojne sme zarobili
Aká je americká demokracia?
Kto zavraždil Kennedyho?
Prečo každá kríza začína v USA
Prezidenti, CIA a mafia
Kórea, Vietnam, Irak, sme na rade?

Predhovor

Amerika – zem veľiká...tak si spievali naši predkovia, vystahovalci začiatkom minulého storočia. Amerika – zem nádejí o lepšom živote, o ukončení biedy, ale aj úniku pred nacionálnym a politickým útlakom v Uhorsku...Amerika – zem opradená legendami a tajomnou dialkou i neuveriteľnými knižnými a filmovými príbehmi, zem slobody a demokracie... Dejinný príbeh USA je skutočne neskutočný! Rozmach, dynamika, bohatstvo. Celé minulé storočie bolo storočím USA. Či sa to niekomu páči alebo nie, celý svet môže USA ďakovať za ekonomický rast, až neuveriteľný rozvoj techniky, vedy a kultúry. Priemyselné odvetvia nadobudli svoju dnešnú podobu, ekonomickú efektívnosť a rozmach len vďaka americkým podnikateľom a vynálezcom, či už ide o obecné známe príklad automobilového priemyslu, ale aj elektrotechnický, letecký, farmaceutický, kinematografický priemysel, a tak by sme mohli dlho pokračovať.

Celý dnešný obrovský, globalizovaný svet vďačí USA za veľmi veľa dobrodení. Každá minca však má dve stránky, a tak je tomu aj v prípade USA. Dejiny Ameriky sú nielen bohaté na vedecké a hospodárske úspechy, ale zároveň aj veľmi kruté a krvavé, ale najmä nemorálne a pokrytecké, a práve o tom je táto kniha. Pre mnohých nekritických obdivovateľov USA je to čítanie doslova šokujúce. Ale kniha nie je šokujúca len pre naivných proamerických idealistov, neinformovaných rojkov, ale aj pre lepšie rozhladených a sčítanejších čitateľov budú mnohé stránky americkej histórie nemilým prekvapením. Aj otvorení kritici USA sa budú môcť po prečítaní tejto knihy zbaviť svojich posledných ilúzií.

Pri čítaní knihy je ale potrebné si uvedomiť, že autor ju píše so značnou dávkou irónie až zúfaleho sarkazmu, lebo inak by sa čitateľ asi sotva dokázal vyrovnáť s uvádzanými hrôzostrašnými faktami. Na druhej strane sa dá povedať, že kniha, ktorú držíte v rukách, je síce napísaná jednostranne kriticky, miestami až zlomyselne, ale je napísaná veľmi výstižne, dobre a súčasne duchaplne. Popísať násilné, národom na celom svete, vraždením a bombardovaním vnucované americké presvedčenie o tom, že „americký spôsob života je ten najlepší možný na svete“, skutočne nemožno inak ako so sarkazmom. Ako sa inak vyrovnáť a pritom si súčasne zachovať zdravý rozum v konfrontácii s porušovaním všetkých Božích príkazaní zo strany USA? Ako sa vyrovnáť s naprostým ignoro-

vaním medzinárodného práva a flagrantným porušovaním suverenity slobodných krajín? Fanatická viera Američanov v ich dejinné poslanie spôsobila smrť miliónov ľudí nielen v samotných USA, ale na celom svete! A pritom americkí politici, ale aj bežní občania, Američania sú hlboko presvedčení, že pre celý svet sú príkladom slobodného národa... O tom je ťažko napísať kriticky a ironicky. Lenže, keď sa píše kritika, vždy sa objavuje niečo, čo je ešte oveľa ťažšie, a často priam nemožné, a totiž, nepodlahnúť snahe jednostrannosti a jednoduchosti a napísať kritiku dobrú a zasvätenú. Napriek všetkej irónii a určite aj ľudskému a plne pochopiteľnému zúfalstvu autora, sa to K. Deschnerovi podarilo. Píše hutne, faktograficky, bez zbytočných komentárov, často až lakonicky, ale fakty hovoria skutočne samé za seba. Netreba k nim nič dodávať. Pri čítaní, pochopíte, prečo je autor taký sarkastický.

Výčiny USA inšpirovali mnohých autorov, aby sa kriticky venovali štátnej ideológii Spojených štátov, a neboli to komunisti, ako by si mohli našou sústavnou antikomunistickou a protiruskou propagandou spracovaní občania myslieť. Americká zahraničná politika, jej početné brutálne, bezohľadné, neludské vojenské invázie boli kritizované v mnohých dielach, a treba priznať, že väčšina z nich bola napísaná v USA a ich autori boli Američania. Autor tejto knihy, Karlheinz Deschner (o autorovi bližšie na konci knihy) je Nemeč, a tak píše o USA viac našimi európskymi očami, ako by to urobil rodený Američan, a súčasne či už chce alebo nechce, nepíše len o USA, ale píše aj o historických vzťahoch USA a Nemecka, a teda aj Európy, v ktorej žijeme. A nejde len o pasáže, ktoré venuje nemeckým emigrantom v Novom svete či vzťahom USA a Nemecka v obdobiach 1. a 2. svetovej vojny, ale i neskôr. A toto je bezpochyby aj pre slovenského čitateľa veľmi poučné, lebo naša minulosť bola nesporne rozhodujúcou mierou ovplyvnená východnou politikou Nemecka. (Koniec koncov tak je tomu aj s našou súčasnosťou.)

Autorov kritický vzťah k USA prirodzene formovala nielen nemecká minulosť, jeho osobné zážitky počas 2. svetovej vojny a roky po nej, pod americkou nútenou, okupačnou správou, ale aj metódy, akými bolo zo strany USA povojnové Nemecko „demokratizované“. Uvedomujete si, že Nemecko je ešte aj teraz, 70 rokov po druhej svetovej vojne Američanmi okupovanou krajinou? Deschner píše toto dielo s hlbokým poznaním, ako príslušník národa, ktorý kedysi veril, že spasí svet (nacistická ideológia) a potom sa o to tragicky pokúsil (2. svetová vojna). A s touto osobnou a tragickou skúsenosťou píše sarkasticky o americkom národe, ktorý tomu verí dodnes.

Táto nemecká minulosť dodáva Deschnerovmu peru na ostroti a rovnako aj na presnosti pohľadu. Pri pozornom čítaní knihy však nájdete v nej aj nejednu pasáž, ktorá nášmu čitateľovi pripomenie, že ani dneš-

né „demokratické a proeurópske Nemecko“ sa nevzdalo svojich veľmocenských ambícií, len zmenilo taktiku. Táto kniha o minulosti by mala viesť čitateľa k úvahám o našej súčasnosti a budúcnosti. Inak ju ani nemá význam čítať. Mohli by ste skutočne čítať aj niečo veselšie a zábavnejšie. Ale mnohé veci, ktoré sa diali v minulosti sa dejú opäť a mali by nás vystríhať, a súčasne aj mobilizovať, ak nechceme, aby svet opäť upadol do vojnového šialenstva, alebo stal sa obeťou nenasýtného molocha zisku a vojny. Starí krutí a krvaví démoni svetovlády, totiž pokračujú vo svojom úsilí.

A tak táto kniha nie je len zasvätený, faktograficky bohatý historický pamflet, ale aj analýzou či učebnicou amerického politického myslenia, či presnejšie klamania, a súčasne aj výstrahou pre všetkých ľudí, aby sa nedali donekonečna manipulovať, lebo cena za politickú naivitu a občiansku neangažovanosť môže byť veľmi vysoká.

editor

Úvod

„Jedinečný národ“

Spojené štáty americké sú ako biblický „Moloch“ /* – podľa Biblie boh zla, boh Kananejských a Amonitov, modla, ktorú uctievali hromadným zabíjaním ľudí. Moloch, to je podľa definícií nenásytná sila žiadajúca stále nové obete, sila, ktorá sa snaží všetko pohltiť. Nemôže byť teda nazývaný Molochom ten, kto je požehnaním, svetlom sveta, „žiariacim svetlom nádeje“, „vyvoleným národom“, „Izraelom dnešných dní“, „novým Jeruzalemom“.

Jeho „manifest destiný“ (zjavným osudom), poslaním, ktoré mu zveril boh, je predsa byť poručníkom a vodcom ľudstva na jeho ceste k dokonalosti, byť čímsi ušľachtilým, čímsi výsadným, čo je povýšené a povznesené nad všetky krajiny.

A to všetko nie pre vlastné blaho, výhody či zisk, ale v „prospech celého sveta“. A aj napriek tomu, že celý svet okolo je skazený, vrší zločin na zločin, hoci vysiela špicľov, podporuje teroristov, podnecuje menšie či väčšie konflikty, rozpútava svetové vojny a zaplavuje najlepší zo všetkých štátov kokaínom.

Tento skvost medzi národmi – Američania, „jedinečný ľud“ (Hermann Melville) má síce iste tiež svoje slabosti, svoje chyby, takpovediac náhodné tiene na dokonalosti a nevinnosti; ako však učí už svojich najmenších, tým všetkým je vinná cudzina, ktorú preto treba očistiť od všetkej jej špiny, vychovať, skrásliť a zušľachtiť vlastnými ideálmi.

Lebo Američania trvajú na tom, že oni nikdy nemali kolónie a že sami nezávislí nechceli nikdy nikoho ovládať, sami slobodní nechcú zotročovať druhých. Oni vždy boli a sú iba strážcami a záchrancami sveta, sú to skutoční anjeli spravodlivosti.

Diablom bol naposledy (a opäť je!) Rus. Diablov však je mnoho a môžu prijímať najrozličnejšie formy, stelesnenia, národnosti...

Len jeden zostáva vždy čistý: Yankee.

Tak to vždy bolo a je. Snáď nikdy nemali prezidenta, ktorý by to nevedel a nedával to zreteľne svetu najavo.

* V nemeckom originále je názov knihy „*Der Moloch*“, teda moloch, čo nie je častý ani bežne zrozumiteľný výraz, preto ho autor hneď na začiatku vysvetľuje.

Žiadne vojny, len veľké policajné akcie

Už *John Adams (1797–1801)*, druhý prezident USA, vedel, že Štáty sú „nádherným plánom prozreteľnosti“ a sú celkom jasne predurčené, aby priviedli na pravú cestu a oslobodili tú časť ľudstva, na ktorej Ipie pohana otroctva. Nie vojnou, nie, tú by Adams nevedol. Čisto defenzívne sa postavil zlým Francúzom a počas jediného roka stratil okolo 300 vojnových plavidiel.

Jeho nástupca *Thomas Jefferson (1801-1809)* veril vo večný mier a chcel vojny načisto odstrániť, za jeho vlády bola 16. marca 1802 založená jedna z najctihodnejších kultúrnych inštitúcií – vojenská akadémia vo West Pointe. Mnoho rokov sa bojovalo s tripolským pašom (Lýbia), ktorý zvýšil clá a poplatky. Jefferson bol preto s lútosťou nútený poslať do Stredozemného mora vojnové lode. Pretože Jeffersonovi, zakladateľovi Demokratickej strany a vynikajúcemu rečníkovi, bola zverená „ochrana posvätného ohňa“ Spojených štátov; a „iskry“, ako píše Jefferson, „ktoré z tohto ohňa prýštia, budú vždy slúžiť k jeho vznieteniu po celom povrchu zemskej.“

A tak sa štyri roky bojovalo o Tripolis. Prezident však túto vojnu viedol len kvôli mieru, kvôli tým krásnym „iskrám“. Len v mene „posvätného ohňa“ zavelil k palbe. Trochu pritom pohrdal Starým svetom. Veď ten Nový je o tolko lepší a v Európe ani nie je žiadny „vládca, ktorého talent a zásluhy by postačili na to, aby si zaslúžil vystupovať v nejakej americkej kostolnej hre.“ Jednoducho to tak je.

Jefferson, okrem Georgea Washingtona a Abrahama Lincolna, jeden z najdôležitejších zakladateľov modernej americkej spoločnosti, jej myšlienkového sveta, si prial, aby „medzi nami a Starým svetom ležalo more plné ohňa“. Nakoniec však bol taký blahosklonný, že „starej Evrópe“ dovolil, aby sa oprela o silné ramená Ameriky a „pokrivkávala vedľa nás ako len vie, spútaná kňazmi a kráľmi“. Samaritán. Rýdzi človek. Chcel byť oporou starého, úbohého, pod kňazmi a kráľmi trpiaceho kontinentu, chcel mu byť pomocníkom na ceste k lepším zajtrajškom. A tak odporúčal v *A Summary View of the Rights of British America* Jeho Veličenstvu kráľovi Jurajovi III. – liberalitu a pokrok – on, tretí prezident Spojených štátov, vlastníaci 200 čiernych otrokov, ktoré nechával večer čo večer prepočítat, on, ktorý sa pravidelne zabával s jednou zo svojich otrokýň, atraktívnou Sally Hemingsovou.

Prelamoval tak však rasové obmedzenia a volal, že „Amerika bude pre svet signálom, ktorý vyzve ľudí, aby zlomili svoje okovy...“, zatiaľ čo v jeho vlastnom štáte všade zakovávali otrokov do želez.

Jeffersonizmus sa pevne usadil v amerických hlavách. Amerika bola mierumilovná. Nikdy nevedla vojnu. Nanajvýš, ak to muselo byť – a čím bola väčšia, tým to muselo byť častejšie – nastolovala Amerika zasa poriadok. Nie vojnami, krížovými výpravami, katastrofami, to nie, len veľkými policajnými akciami. Vždy ako priateľ a pomocník všetkých. Ako poriadková sila. K obnoveniu poriadku, k nastoleniu mieru boli vždy dobré, ba tie najlepšie dôvody.

Samozrejme zaútočila vždy až potom, keď vyčerpala všetky humánne prostriedky. A tak vypukla v roku 1812, krátko po tripolskej vojne, vojna s Anglickom o „slobodu morí“. V roku 1845 sa bojovalo s Mexikom za „civilizáciu“. V roku 1861 sa viedla občianska vojna za „jednotu“, v roku 1898 vojna proti Španielsku za „demokraciu“. V rokoch 1917 a 1941 sa bojovalo proti Nemecku za „svetový mier“.

„...najbezzákonnejší ľud sveta“

Spojené štáty samozrejme intervenujú veľmi rozdielnymi spôsobmi. Voľba prostriedkov závisí od spôsobu vlády tých druhých, od stavu ich ekonomiky, od stupňa ich sily alebo slabosti. Čím sú kontrolovateľnejší, nesamostatnejší, slabší, tým používa Washington masívnejší a bezohľadnejší nátlak, vyhrážky a prostriedky trestania.

Od tých čias, čo existujú, USA skôr obhajujú násilie, než aby mu zabráňovali. Nič pre ne nie je charakteristickejšie. **Násilie** v nich vládlo od počiatku a násiliu vďačia za všetko. Farmy, mestá, štát, národ – to všetko vznikalo len a len vďaka násiliu, odhliadnuc však od podvodu. Všetko je plodom dobývania a vojny. Všetko vzniklo počas obrovskej korrupčnej výpravy, akú dejiny azda nikde inde nepoznali, **všetko vzniklo zásluhou zločinu a ničoho iného než zločinu**, ak sa zameriame na to najpodstatnejšie.

Právo bolo trvalo ignorované a zanedbávané. Zato násilie bolo obľúbené, považovalo sa za mužné, krásne a šíriť sa ako epidémia. **Čo bolo a čo je všeobecným „národným postojom“ USA?** John Brademas, prezident New York University, to vyjadril takto: **„Ber si, čo len môžeš urvať, a ber si to tak dlho, pokiaľ máš príležitosť.“**

V skutočnosti bolo všetko jediná výzva: Vystri ruku a zbohatni. A zatiaľ čo „pionieri“ a „The Settlers“ mrzачili, odstraňovali a vymazávali všetko, čo sa im postavilo do cesty, všetko, na čo narazili – nielen pôvodných obyvateľov, ktorých pripravili o všetko, nielen prírodu, ktorú kvôli svojmu zisku vyrabovali, ale aj svojich kresťanských blížnych, svojich konkurentov – lebo každý z nich, snáď viac ako kdekolvek inde na svete, bol blížny v prvom rade sám sebe. Ktokoľvek iný bol rival, ne-

priateľ, niekto, s kým nezostáva nič iné len bezohľadne bojovať vždy, ak sa príliš dotkne nášho vlastného záujmu... „You are on your own, man“ (Sám sebe si to najdôležitejšie) platilo od počiatku. A tiež „Be, what you want to be.“ (Buď tým, čím chceš byť.)

Aby sme to vyjadrili slovami amerického historika Henryho Steela Commagera, od svojho vzniku bol tento národ tým „najbezzákonnejším ľudom sveta“. A zostal ním. Násilie sa neobyčajne vžilo, pretože bolo úspešné, príliš úspešné, než aby sa ho niekto mohol, či chcel vzdať v požírajúcom boji o zisk, **o zisk za každú cenu**. Od čias „robber Barons“ („lúpežných barónov“) sa ujalo príslovie: **„Neexistuje žiadny veľký majetok, za ktorým by sa neskrýval zločin“**. Aký eufemizmus – ako by sa za nejakým veľkým majetkom mohol skrývať iba jeden zločin!

Áno, všetko bola jedna jediná výzva: natiahni ruku a buď šťastný; okrádanie a vyvražďovanie indiánov, ktoré toľkokrát oslávil gýč westernových filmov, vyhnanie Holanďanov, Britov, Španielov, Francúzov, hrôzy občianskej vojny. A dejiny pokračovali ďalšími krvavými a násilnými aktmi: „sebaobranou“ osídlencov, robotníckymi bojmi, brutalitou polície a brutalitou proti polícii, justičnými vraždami, lynčovaním, ohlásenými vojnami mafiánskych rodín, skrátka, ako hovorí americký historik Richard Maxwell Brown: „Patrioti, humanisti, nacionalisti, pionieri, pozemkoví vlastníci, farmári, robotníci a kapitalisti – všetci využívali násilie na vyššie ciele“. To nie je len záležitosť minulosti. Pokračuje to ďalej, Brown hovorí: „Je nepopierateľné, že sme nepolepšiteľný národ násilníkov.“

K násiliu sa pridáva charakteristický dejinný rys: expanzívny tlak, nenásytná túžba po pôde, moci, trhoch, hlad, ktorý ženie Yankeeov cez kontinenty a oceány, kvôli ktorému vybíjajú domorodcov. Hlad, pre ktorý kúpili od Francúzska Luisianu, od Španielska Floridu, od Ruska Aljašku.

Neukojiteľný hlad, pre ktorý sa usilujú o hegemoniu voči obrovskému územiu – prostredníctvom diplomatického a finančného vplyvu, súkromnými investíciami, štátnymi pôžičkami, hospodárskymi sankciami, úverovou politikou zameranou na ešte pevnejšie pripútanie dlžníkov, zriaďovaním vojenských základní, hrozbami, použitím zbraní na mori, na pevnine, vo vzduchu, vojnou na severe aj na juhu.

Nechceli ako tí neľudskí Európania holdovať neresti kolonializmu, len podľa vzoru chobotnice nahaňujú svoje koristnícke chápadlá po všetkom, čo sľubuje viac moci a väčšie bohatstvo, čo ponúka prístup k výnosným odbytiskám, k surovinovým zdrojom – po plantážach Strednej Ameriky, zdrojoch Latinskej Ameriky, ložiskách ropy Saudskej Arábie. Žiadaná je meď z Čile, juta z Indie, kaučuk z Indonézie. Sú pracovití, pahltní a pažraví. Ani v najodľahlejších kútoch sveta neexistuje takmer nič, čo by tento Moloch nezatiahol do oblasti svojho vplyvu.

- Neexistuje takmer nič, čo by mohlo jeho vplyvu vzdorovať. Rozosiela svoje vojská, svojich diplomatov, misionárov a bankárov.
- Nelaká sa žiadnej zbožnej frázy, žiadneho klamstva, žiadnej hrozby a ohovárania, podplácania, zákerných vrážd, necúvne pred ničím, ani pred najkrvavejšou intervenciou či najšpinavším obchodom.
- Predstierajúc službu, nesebeckú službu medzinárodnému poriadku, **v skutočnosti sa angažuje** len pre svoje nacionalistické ciele, **pre svoju vlastnú moc a výhody** – akože inak!

Dokonca aj Jeffersonovi bolo pritom jasné, že aj Amerike hrozia ťažké dni, dokonca vojny, že „strom slobody treba z času na čas zalíat krvou vlastencov aj tyranov!“ Ale, nech už bola situácia v „Bohom milovanej krajine“ akákoľvek – a všeobecne bola pre mnohých zlá, ba hrozná, charakterizovaná občianskou vojnou, stretmi bánd, indiánskymi vojnami, prenasledovaním černochoch, kriminalitou, nezamestnanosťou, bankrotmi, zbrojnými škandálmi, korupciou – **tento národ sa vždy považoval za Bohom vyvolený**, za vzor pre všetkých a za povolaný, aby viedol svet.

„...pokrytectvo tam musí byť domovom“

Už v polovici 19. storočia vedel americký minister financií Robert Walker, že expanzia USA je riadená „vyššou mocou“. Videl už vtedy, že táto veľká a šťastná krajina je povolaná byť modelom „pre všetky národy“. Aj prezident Woodrow Wilson (1913-1921) bol toho názoru, že USA sú predurčené „byť jediným idealistickým národom na Zemi“ a že sú obdarené „prednostným právom“, aby „zachránili svet“. Takmer ako Ježiš, keď u Matúša hovorí: „Choďte tam a učte národy“, presviedča Wilson v Bielom dome amerických podnikateľov: „...a potom vyjdite do sveta, predávajújte tovar, ktorý svet urobí šťastnejší, a obráťte svet na americké princípy“.

Oni nikdy totiž nemyslia na vlastnú krajinu, kde sa to chudobnými len tak hemží, armádami chudobných, kde sú rozdiely medzi bohatým a chudobným väčšie, než hocikde inde. **Nie, vždy myslia na celú planétu** (teraz už s „hviezdnyimi vojnami“ i mimo nej). Prezident Johnson ubezpečoval národy, že upriami všetky svoje sily k „vytvoreniu veľkej, celosvetovej spoločnosti, kde nebude nikto hladovať a všetci budú chránení pred chorobami, kde sa budú môcť duchovne rozvíjať a kde nebudú už vystavení poníženiu telesnej biedy“. Dost na tom, prezident chcel úplne zrušiť delenie na bohatých a chudobných, biele a farebné národy... „*American way of life*“ má svet ozdraviť cigaretami Lucky Strike, kečupom, colou, popom a rockom, a tiež ďalším plodom americkej duševnej prevahy. Raketami.

Takmer celé 20. storočie si prezidenti USA nárokovali na vodcovstvo sveta, príležitostne aj pod zástavou evanjelia. A pretože, ako zdôrazňoval Woodrow Wilson, dokonca ani Ježiš Kristus nespasil svet, aspoň doteraz, navrhuje on, Wilson, „praktickú schému“ nasledovania Ježiša, dobrý, ba najlepší postup, ako dosiahnuť Ježišov cieľ. „Viem, že celý svet by stratil odvahu, keby mu Amerika odmietla ukazovať cestu... Nemôžeme späť ... Musíme nasledovať našu víziu. To je to, o čom sme snívajú od narodenia. Amerika musí ukazovať cestu ... bola stvorená, aby viedla svet.“

Aby však tento Ježišov cieľ dosiahol, nárokuje Wilson pre USA (a nielen raz) **právo použiť násilie – samozrejme len pre vec slobody, dobra, krásy, ľudských práv.** „Keď sa ľudia chopia zbraní, aby oslobodili iných ľudí ..., potom je cieľ vojny posvätný a požehnaný. Nechcem volať po mieri, kým na svete existuje hriech a zlo.“

Kým tu vládne hriech a zlo, je dokonca aj mier hriechom a potrebujeme vojnu. Samozrejme, potrebujeme ju len na dosiahnutie mieru, mieru a spravodlivosti. To vedel aj Wilsonov predchodca Theodore Roosevelt: „Nakoniec môže civilizovaný muž dosiahnuť mier, len keď potlačí barbarského suseda.“ A v tomto zmysle, vyššom a len zdanlivo ničivom, požaduje aj Truman v roku 1952 pre mocnosť dobra „vedúcu úlohu“, „ktorú nám zveril všemohúci Boh“. Veď Amerika, tento „jasne žiariaci oheň nádeje“, má podľa prezidenta Kennedyho tiež „právo, aby morálne viedla túto planétu“. A ako nás uistuje aférou Watergate preslávnený Richard Nixon, jeho „vyvolený národ by mohol dať svetu duchovné vedenie...“

Politické, morálne, duchovné vedenie – nechýba tu ešte niečo?

Snád obchodné? Nie. Prirodzene, chýba náboženská stránka veci, teda chýbala by, keby americkí obšťastňovači národov nevystupovali tiež ako svetoví misionári, v neposlednom rade aj vo všetkých vojnách. Pretože práve tam **musí Boh bojovať na americkej strane**, musí byť s nimi. Francúz Julien nadšene hovorí, že u nich hrá Boh „hlavnú úlohu v tomto veľkom boji za slobodu“. A Julienov krajan A. C de Tocqueville, ktorý „democratia en Amerique“ venoval štyri zväzky, preto vyvodzuje, že ak je v Amerike dokonca aj „hlava štátu veriaci, potom tam musí byť rozšírené pokrytectvo.“

Amerika dnes samozrejme potrebuje rakety a atómové bomby, a to tie najlepšie z najlepších – vytvára to pracovné miesta (napokon v prípade potreby aj priestor, veľa priestoru na tomto tak tesnom svete). A vždy bolo treba zmenu, trocha vojny – „a nice little war“! „**Svetový obchod musí patriť nám**“, žiadal už americký senátor Beveridge. „Naše obchodné lode budú plávať oceánmi a vytvoríme vojnové loďstvo zodpovedajúce našej veľkosti“. A hneď na to, pretože obchod, vojny a ná-

boženstvo tu súvisia viac než hocikde inde, „americký zákon, americký poriadok, americká civilizácia zapustí korene na brehoch, ktoré sú dnes polievané krvou a žijú v temnotách nevedomosti, ktoré však budú po-
zehnané a šťastné pod vplyvom týchto síl vyvierajúcich z Boha.“

God's own country

Vznešený mesianizmus skutočne napĺňa ich americkú dušu a svet – a najmä ich slovnú zásobu. Vedia ako nikto iný zahaliť politiku, obchod, mier a vojnu do vznešených slov. Neville Chamberlain, britský ministerský predseda, často hovoril, že **americká politika sa skladá len zo „slov“**. Nikde na svete, avšak s výnimkou Ríma, nikto nevie všetko previesť na prázdne frázy tak, že každý, kto nie je v hre, začne o sebe pochybovať, pojme voči sebe podozrenie a začne si pripadať ako lump.

Americkí prezidenti sprevádzajú svoje konanie, svoje činy aj svoje zločiny (čo býva nezriedka to isté) vznešenými myšlienkami, výslovne sa odvolávajú na Boha, na Bibliu, na kresťanstvo – počnúc Benjaminom Franklinom, ktorý prosil o Božiu priazeň pre revolúciu kramárov, cez McKinleya, ktorý zaútočil na Filipíny, aby ich „christianizoval“, až po Trumana, ktorý v Biblii videl základ americkej ústavy, po bojovníka vo Vietname a „Kristovho učeníka“ Lyndona B. Johnsona, ktorý nikdy nechcel, aby sa mohla narysovať deliaca čiara „medzi mocou, ktorú máme, a Bohom, ktorého nosíme hlboko v srdci“, po lumpa Nixona, ktorý svoj národ nazýva „národom pod Bohom“, až po hollywoodskeho míma Reagana, ktorý oslavuje USA „ako zlatú nádej pre celé ľudstvo“, ako „poslednú veľkú nádej ľudí na Zemi“, ktorý tvrdí, že „Boh, ktorý zalieva túto krajinu svojou milosťou, na nás vždy hľadel a považoval našu krajinu za krajinu zaslúbenú“, „krajinu, ktorá nebola nikdy predurčená k tomu, aby bola druhá.“ A prečo? Aj toto ten herec vedel: „Pretože Američania sú oveľa zbožnejší než ľudia v iných krajinách.“

Skutočne, národ, ktorý je egoistický a materialistický až do extrému, je tiež „zbožný“ ako žiadny iný.

Egoizmus je tu ešte posvätejší ako inde. A rovnako tak cnosť a bázeň Božia, ktoré sa píšu s veľkými písmenami. „Každý sám pre seba a Boh pre všetkých“. Na Boha nemožno zabudnúť ani počas vojny, ani počas vojny vedenej v mieri. To prospieva minimálne tým zámožným v USA, v ktorých:

- **0,5 % tých najbohatších vlastní 2,5-krát viac ako 90 %, teda 212 miliónov tých ostatných.**
- 94 % občanov Spojených štátov verí v Boha,
- 89 % sa pravidelne modlí a

- 88 % ešte dnes považuje Bibliu za slovo Božie – dôkaz vysokej intelektuálnej úrovne obyvateľstva.
- 2/3 dospelých „sa vo viere znova narodili“.
- niečo viac ako 2/3 ich je presvedčených, že sa „dostanú do neba“, 40 % sa ponáhľa raz týždenne do kostola alebo do synagogy.

Napriek tomu nie sú náboženské otázky v tlači takmer diskutované. Existuje príliš veľa cirkví a siekt (je to samozrejme len verbálny rozdiel, nie vecný), ktorých by sa človek mohol dotknúť, a pokaziť si tak vlastný novinársky obchod.

Obchod, akýkoľvek obchod, totiž stojí vyššie než náboženstvo. Každý to vie, len sa o tom nehovorí. A každý tiež vie, alebo by mal vedieť, že **aj náboženstvo je obchod**, v USA napokon veľmi významný. Udržiava pohromade celok, takzvaný poriadok a takzvanú morálku. Neexistuje tu síce štátna cirkev – posledné štáty únie stratili štátnu cirkev na začiatku 19. storočia. Všetky cirkvi sú však oslobodené od daní. Všetky totiž majú zásluhu o štát: šíria správu o spasení, kresťanstvo.

Už po 1. svetovej vojne šikovní klerici oživovali duchovný život kurzami, športovými halami, kúpaliskami. Knihy sa snažili Krista vykresliť ako prešibaného obchodníka, napríklad v diele Bruce Bartona *The Man Nobody Knows* (1925). Tiež epištoly vykonávané podľa spôsobu reklamných spotov zasiahli zjavne priamo srdce oslovených, napríklad kázne na tému sv. Trojica nazvanej *Three-in-One Oil*. Yankeeovia majú vkus. Svet to vie.

Aj bez štátneho náboženstva sú cirkvi, najmä veľké, tesne prepletené so štátom a politikou.

V armáde, letectve a námorníctve existujú vojenský duchovní, ktorí sú armádou dokonca platení. Áno, tou armádou, v ktorej radoch v druhej polovici 20. storočia z 387 opýtaných regrútov len 229 vedelo, že existuje Starý a Nový zákon. A 204 ich nedokázalo menovať žiadneho z Ježišových apoštolov. Avšak atómová ponorka bola pokrstená „Corpus Christi“ a jedna generácia rakiet „Peacemaker“.

Aj v Senáte a v Snemovni reprezentantov pôsobí celý štáb parlamentných duchovných. Aj americkí prezidenti by mali prejavovať určitú „zbožnosť“, je to prospešné. Nemálo sa ich dôrazne hlásilo k svojmu „vyznaniu“ – medzi nimi napríklad Eisenhower, Kennedy, Ford, Carter, zatiaľ posledný „znovuzrodený kresťan“. (*Stav z roku 1992, jednoduchá zbožnosť a skutky v prospech viery, ktorými sa preslávil G. Bush jr., by si určite zaslúžili osobitnú kapitolu – pozn. red.*)

Mnohí Američania síce počas života niekoľkokrát menia cirkev, avšak vždy z presvedčenia. A aj keď podľa náboženského sociológa Willa Herberga viac ako polovica „zbožných“ Američanov tvrdí, že viera „nemá ani najmenší vplyv na ich ekonomické a politické myslenie

a konanie“, je isté – a len to je v tejto súvislosti zaujímavé – že Boh sa zúčastňuje všetkých ich veľkých podnikov.

Všetko, čo robili a robia pri svojich intervenciách, expanziách, anexiách, to sa deje v mene Boha a na prospech prepadnutých alebo inak navštívených.

Nech podplácajú zahraničných štátnikov, posielajú tajné služby, zakladajú vojenské základne, nech na seba strhávajú krajiny a trhy, nech ich jednoducho len vykorisťujú, ako napríklad Havaj, Samou, Mikronézske ostrovy, Filipíny, nech zatahujú štáty, do ktorých ich nič nie je, do vojen (Managua, Mexiko, Laos, Vietnam, Kambodžu, Dominikánsku republiku), vždy tak robili a robia najprv v mene Božom, potom slobody, demokracie, civilizácie a až nakoniec tiež trochu v mene obchodu. Vždy však v prospech všetkých. Lebo práve preto, že sú o tolko zbožnejší než zvyšok sveta, sú aj oveľa veľkorysejší, nezištnejší a myslia oveľa viac na druhých ako na seba.

Všetko sa deje len preto, aby všetkých obšťastnili a uspokojili, aby im umožnili podieľať sa na požehnaniach Ameriky. Áno, celý svet má byť ako oni, akýsi oblačok „God’s own country“. Z rýdzej nezištnosti. A nie silou. Nie, vojny vedú len Európania. A tí sú tiež právom hodní nenávisťi pre periodické ľudské bitúcky, ktoré páchajú, pre svoje „barbarské dobyvačné orgie“. Veď Európania bojovali, ničili, plienili len kvôli tomu, aby rozšírili svoje krajiny, aby sa obohatili. „Už štyristo rokov majú v krvi inštinkt túžby po zemi“, povedal Franklin D. Roosevelt, „a jednoducho si nedokážu predstaviť, že existujú národy, ktoré tento inštinkt nemajú a ktoré si neželajú rozšíriť svoju krajinu, aj keď by mohli.“ Práve ako šlachetná Amerika. Starostlivo kráča dejinami, obeť sa, a ak niekedy udrie, teda ak už jej bohužiaľ nezostáva nič iné, len aby udrela, potom len v záujme druhých.

Táto krajina pozná len tri argumenty, tri sily, tri ideály: násilie, peniaze a pokrytectvo.

To všetko pripomína iný štát, najmenší na svete. Nie náhodou sa prezidenti „God’s own country“ v 20. storočí neustále zbližovali s „námetníkmi Krista“. Veď hlavy oboch strán netúžia po ničom inom len po mieri, blahu spoločnosti, spravodlivosti, prospechu sveta. Veď podľa Jeffersonovho Vyhlásenia nezávislosti „všetci ľudia sú stvorení sebe rovní a sú obdarení istými neodňateľnými právami, medzi ktoré patrí právo na život, slobodu a budovanie osobného šťastia.“

V zásade ich nezaujímajú nič iné ako všeobecný pokrok, požehnanie pre všetkých, pokiaľ teda správne čítame určité pasáže ich ústavy, prejavy ich vodcov a ak dokážeme správne vidieť a vysvetľovať ich dejiny. Je to skoro rovnaké ako s Bibliou, s posolstvami pápežov a s cirkevnými

mi dejinami. Tam náboženstvo lásky, radosti, mieru, tu pax americana...

USA, ktoré **od svojho vzniku všetkým kážu morálku, aby zakryli vlastné zločiny**, vznikli na základe brutálneho násilia, vyvražďovania červených a zotročenia čiernych; základ všetkej americkej slobody a demokracie tvorí krvavá „reálna politika“ a bigotné táraniny.

„Amorálnosť, to je Amerika. Amorálnosťou sa to začalo...“

W. C. Williams.

Nie, to by som nepovedal, aspoň nie to posledné. Ale amorálnosťou to dotiahli ďalej než ktokoľvek pred nimi. Po boku pápežov, ktorých prežijú, po boku budúcich banditov a budúcich gangstrov „historického“ formátu.

I. KAPITOLA

Červení diabli a bieli svätí

História Spojených štátov amerických začína najväčším lúpežným ťažením v dejinách. Krajina, ktorú vlastní, im totiž patrila rovnako málo, ako by po práve patrila Afričanom, Indom alebo Číňanom, ak by ju, povedzme v budúcom storočí, dobyli. Čo však znamená právom? Čo je to právo? Právo je násilie. Z násilia vzniká právo. Nikdy to nebolo inak – teda okrem prípadu USA.

Čo hovoria Montaigne, Samuel Hearne a ďalší vedci o indiánoch

Všetko, čomu dnes hovoríme Spojené štáty americké, bolo vlastníctvom indiánov. Ich predkovia prešli v prehistórii Beringovu úžinu a zaľudnili celú oblasť. Obývali každý kút krajiny, dokonca aj solné púšte Utahu. Rozdelení do mnohých nezávislých kmeňov boli ako skupiny absolútne slobodní a boli legitímnymi pánmi kontinentu. Veľkí, dobre urastení ľudia. Často veľmi skromné podmienky života zrejme len prospievali ich zdraviu.

Indiáni považovali prírodu za oduševnenú, živú bytosť. Cítilli, že s ňou tvoria jednotu, že sú spriaznení so živočíchmi a stromami.

Všetko patrilo všetkým. Všetko bolo častou „spoločnej matky“, z ktorej síce žili, ale skromne, a chránili ju. Boli to zberači a lovci, zbierali a lovíli však len to najnutnejšie.

Nepoznali kruté sociálne rozdiely kresťanov. A tak, keď sa podľa Montaigna Karol IX. v Rouene spýtal troch (brazílskych) indiánov na to najčudnejšie na živote bielych, uviedli medzi troma vecami aj to:

„že medzi nami existujú neviazaní, všetkým blahobytom obklopení ľudia a druhá polovica stojí hladom zmorená, žobrajúca pred ich dverami. A považovali za čudné, že takú nespravodlivosť znášajú a že tých druhých nechytia pod krk, alebo im nezapália dom.“

David Thompson, ktorý okolo roku 1800 udržiaval desaťročia kontakty s mnohými indiánmi, ich označuje za „jemných a ctnostných“,

„veľmi priateľských a ohľaduplných“ v správaní. „Ak niektorý nemal šťastie pri love, alebo z dôvodu nejakej nešikovnosti prišiel o všetok svoj skromný majetok, mohol si byť istý, že ho ostatní budú podporovať, kým im sily budú stačiť. V chorobe sa o seba navzájom starajú do posledného dychu.“

Dejiny vyvražďovania spisovali belosi. Čo všetko asi potlačili, zamlčali, čo cítili inak ako ich obeť? „Inak filozofuje o biči kôň, inak pohonič“ napísal Theodor Lessing. Tradícia bielych zakrýva obetavosť a spoľahlivosť väčšiny tých, ktorí potom boli likvidovaní.

Keď v roku 1607 kapitán John Smith s tromi loďami navštívil Virgíniu (bola založená na príkaz kráľa Jakuba I.), prikázal, aby nemeckí tesári postavili dom Powhatanovi, náčelníkovi indiánov Pocahontov, pretože mu vďačil za záchranu svojho života. Náčelník Massasoit, ktorý s osadníkmi uzavrel susedskú zmluvu, počas štyridsiatich rokov **až do svojej smrti neporušil jedinú dohodu.** V prvej polovici 18. storočia počul barón von Reck od protestanta vyhnaného zo Salzburgu do Georgie o indiánoch „len dobré“. *„Keď niečo slúbia, tak dodržia slovo. Radšej by zomreli, než by ho porušili.“*

Ku koncu 18. storočia hovorí Samuel Hearne, „klasik americkej etnológie“, o svojom sprievodcovi a vodcovi Matonabbeeovi, indiánovi zo severu, že zriedka stretol kresťana, ktorý by mal viac dobrých a menej zlých morálnych kvalít než Matonabbee.

Indiáni boli citliví, dokonca sentimentálni, ale aj krutí. Vedeli, čo je to mučenie. Poznali tiež vojnu a bojovali, smerom na východ dokonca priam vášnivo, sa zákernosťou najhrubšieho zrna. Nepísané zákony však zabraňovali vzájomným stratám, aby tak bola zachovaná reprodukčná schopnosť často malých kmeňov. Tvrdenie, že dve tretiny severoamerických indiánov boli pacifisti, je síce prehnané, napriek tomu niektorí z nich, napríklad Pueblania, bojovali výlučne v sebaobrane. A niektoré spoločenstvá, ako napríklad zberači kobyliiek v Nevade, boli vyložene pacifistické. A na severozápade bol každý indián, ktorý vo vojne zabil nepriateľa, postavený na roveň vrahovi, musel sa podriaďiť očisťovaciemu ceremonálu určenému pre vraha.

Už menovaný David Thompson, ktorý na konci 18. storočia červeného muža dôkladne študoval, síce zdôrazňoval krvnú pomstu a uznanie, ktoré splnenie tejto povinnosti prináša. Avšak pokračuje: „všeobecne sa desí prelievania krvi, a ak donúti, čo sa občas stáva, k takej veci niekoho smutná nevyhnutnosť, potom sa z neho stáva nešťastný človek. Avšak ten, kto sa zámerne dopustil vraždy, upadá v opovrhnutie a je považovaný za človeka, pred ktorým si nikto nie je istý životom, pretože ho ovláda zlý duch.“

Početné indiánske kmene boli oveľa menej bojovné než útočníci, kto-

rí to mali s „divochmi“ ľahké aj preto, že sa v zabíjaní, bez škrupulóznom, neobmedzenom zabíjaní stali ich učiteľmi. „Naši indiánski spojenci“, píše puritán Underhill vo svojich dejinách vojen s Pequotmi, „veľmi obdivovali náš spôsob boja, domnievali sa však, že sme príliš prudkí a priveľa zabíjame.“

Boli to však kresťania. A pretože **kresťanstvo vždy postupovalo podľa metódy „chyťte zlodēja“**, boli sami zlodějmi, pretože **sa snažili odvieť pozornosť od vlastnej hanby tým, že hanobili druhých**, že ich robili horšími a že úmyselne veľmi prehánali. Niektorí jezuiti tvrdili, že Irokézovia, mimoriadne bojovný národ, vraj zavraždili 2 milióny indiánov, úplne nemožný počet, už len preto, že to vždy bol malý kmeň, ktorý mal ku koncu okolo 2500 bojovníkov.

Ostatne, boli to práve jezuiti, ktorí čoskoro vyzozorovali podobnosť medzi Veľkým duchom alebo Manituom indiánov a diablom, takže domorodci boli osočovaní zo služby diablovej, čo len podporilo ich vlastnú démonizáciu. Pre tých, ktorí im ukradli zem, sa stali červenými diablami, ktorých najbližšími príbuznými (ako sa dnes ľudia domnievajú) boli Čiňania, pre mnohých Američanov 20. storočia žltí diabli. Všetko, čo sa nehodí do koncepcie, čo jej odporuje, musí byť zatratené, označené za výplod diabla a ako také musí byť prenasledované, podľa možnosti zničené.

Za čo vďačia belosi indiánom a indiáni belocho

Morálne „divosi“ belochov vysoko prevyšovali. Spočiatku pristupovali k cudzincom priateľsky, s dôverou, ochotní im pomáhať. Nikto sa na príchod bielych nestážoval. Boli otvorení, zvedaví. „Nikdy sa nestážovali na ich prítomnosť“, hovorí veľký etnológ Claude Lévi-Strauss, „ale len na to, že boli vylučovaní z ich streda.“ Avšak aj tak to boli Indiáni, kto stáli belocho spočiatku vždy po boku a kto ich veľkoryso podporoval pri ich zúfalých pokusoch uchytiť sa (George E. Ellis), záchranou ich člnov v nůdzi, záchranou ich expedícií, predovšetkým však zásobovaním potravinami.

Len ochota indiánov pomôcť dovolila dobyvateľom prežiť.

Urs Bitterli, historik z Zürichu, zdôrazňuje, „v skutočnosti zachránili dodávky potravín indiánov nielen Francúzov pri rieke St. Lorenzo, ale aj Angličanov vo Virgínii pred smrťou hladom“. V raných textoch je často chválená mierumilovnosť domorodcov a uznávalo sa, že prežitie kolónií nemožno ani tak pripisovať ich vlastnej húževnatosti ako skôr cudzej pomoci. „Kresťania však čoskoro túto pomoc nepripisovali indiá-

nom, čiže, ako sa hovorí v jednom puritánskom svedectve z Virgínie, „divokým, hrozným pohanom“. Nie: „Boh“ poslal svojmu vyvolenému ľudu týchto diablov „s potravinami ako chlieb, obilie, ryby a mäso vo veľkom množstve...“ Ostatne predsa nebolo možné vďačiť za pomoc, alebo dokonca za život tým, ktorí boli potom vraždení – opäť s Božou pomocou.

Belosi vďačia indiánom za kukuricu, mokasíny, snežnice a vetrovky. Indiáni vďačia belochom za pálenku a strelné zbrane, za veľké epidémie, kiahne, tuberkulózu, syfilis. Choroby sú dokonca prvé dary kresťanského západu. Sprevádzali dobyvateľov na každom kroku. S jezuitmi prichádza doslova mor a vyhubí takmer všetkých Hurónov. Aj Francúzi, ktorí sídlili v Maine, majú zničujúci vplyv, keď kontaktujú domáce obyvateľstvo. Keď tam v roku 1620 pristáli Angličania, našli wiggvamy kmeňa Massachusetts „plné mŕtvol“ a osady úplne vymreté – čím, ako nadšene volá brat Johnson, „Kristus“, ktorý sa po celom svete staral o svoju cirkev, „vytvoril miesto pre svoj ľud...“ Iný britský kresťan Ferdinand Gorges si poznamenal, že „Boh sa pri tom výslovne distancoval od odpornej metódy Španielov. „Boh rozšíril nákazu, čím zbavil Angličanov povinnosti zničiť indiánov ohňom a mečom“.

Požehnané kresťanstvo!

Indiáni prevzali od belochov nepoctivosť a lož.

Ich myslenie, ich zvykové právo, ich kultúra boli podkopané, menili sa a upadali. „Čo na nich bolo dobré, bolo potlačené“ píše Bitterli.

Farár kúpil Manhattan za 24 dolárov

Pokiaľ vieme, prvý kontakt Severnej Ameriky s Európou sprostredkovali okolo roku 1000 Vikingovia, ktorí cez Island a Grónsko dorazili na pobrežie Labradoru a Nového Škótska. V roku 1492 pristál Krištof Kolumbus na jednom z Bahamských ostrovov juhovýchodne od Floridy.

V ranom 16. storočí sa Španieli, hnaní túžbou po zlate a prianím pokrstiť „divochov“, usadili na juhozápade. V roku 1497 dosiahol John Cabot (Giovanni Cabot), Janovčan v anglických službách, pobrežie Newfoundlandu. Roku 1498 prenikol pri druhej plavbe až k dnešnej Južnej Karolíne. Od tej doby si Angličania nárokujú na Severnú Ameriku. V roku 1524 pripláva z poverenia francúzskeho kráľa Františka I. Florentčan Giovanni de Verrazzano. Križuje pred pobrežím Severnej Karolíny až hore k Newfoundlandu. Od tej doby si na časť Severnej Ameriky robia nárok Francúzi. Tí sa usadili v Kanade a v povodí Mississippi, od Veľkých jazier až po ústie, katolíci aj hugenoti, čo ich hneď od začiatku rozdeľovalo.

V ranom 17. storočí založili Holanďania v ústí Hudsonu Nový Amsterdam, ktorý sa o 40 rokov neskôr, roku 1664, dostal pod britskú nadvládu, ako osobná kolónia sa stal majetkom vojvodu z Yorku a bol premenovaný na New York. Niekoľko Holanďanov sa usadilo na Manhattane – meno je odvzdušňované od niekoľko stoviek tamajších indiánov. V roku 1626 kupuje Peter Minnewit (Minuit), do roku 1631 guvernér holandskej kolónie Nové Holandsko, od indiánov ostrov Manhattan, Nový Amsterdam. Protestantský duchovný zaplatil presne 60 guldenov (24 dolárov). Za podobnú, už vtedy smiešnu cenu bola získaná pôda aj ďalších budúcich veľkomiest ako napríklad Baltimoru, Rhode Island, New Haven, Bostonu. Peter Jefferson, otec známeho Thomasa Jeffersona, raz získal 162 hektárov pôdy – za miskú punču! Z takéhoto dreva sa robia prezidenti ... indiánov vraj napálili dokonca aj kvakeri, keď od nich kupovali pôdu v Pensylvánii.

Napálili? Dobyvatelia to v podstate ani nemali potrebné. Lebo rovnako ako pápež Alexander VI., inak šťastný otec deviatich detí, v bule *Inter coetera* zo 4. mája 1493 priznal Španielom a Portugalcom Nový svet, ktorý mu patrilo rovnako málo ako Mesiac. Rovnako tak vydávali svetskí páni Starého sveta bez nejakého veľkého rozmýšľania výnosy, glejty, privilégia alebo iné vyhlásenia, vyhlasovali léna, korunné kolónie, ako napríklad Jakub I. Virgíniu, prvú európsku kolóniu v Spojených štátoch – a hneď boli o jeden subkontinent bohatší.

Páni z Nemaníc, odvážlivci, hazardéri

Každý chcel zbohatnúť. Alebo, keď už bol bohatý, a niekoľko takých sa našlo, chcel byť ešte bohatší. Kto už niečo vlastnil, ten toho chcel vlastniť viac a prichádzal s kráľovským dekrétom vo vrecku. Väčšina však nemala nič. A väčšina tiež nemala za oceánom nič vlastniť (zatiaľ), mala zostať rovnako chudobná ako predtým.

Títo ľudia boli najímaní ako **zmluvní otroci**, námezdné sily, ako „indentured servants“, samozrejme za dobrú cenu. Za bezplatnú plavbu potom najprv smeli 4 až 5 rokov drieť v službách nejakého zmluvného partnera, pozemkového vlastníka, a až potom získali „slobodu“. Kto sa takto dostal do Ameriky, a bolo ich mnoho, „čoskoro zistil, že mal radšej zostať v Anglicku, pretože v Novom svete zostal aj naďalej sluhom...“ Bude to asi pravda, pretože sa to píše v jednej takmer úradnej tlačovine, vydanéj Americkou informačnou službou v Bad Godesbergu.

Áno, väčšina si so sebou doviezla svoju vlastnú chudobu, strach z hladu a choroby. Stará Európa im sedela za krkom, jej feudalizmus, jej vojny, mučenie, metódy vykorisťovania a okrádanie. V neposlednom rade tiež jej náboženský tlak, predovšetkým potom útlak zo strany an-

glikánskej cirkvi. **Boli to utečenci, vyhnanci, dobrodruhovia, desperáti**, takmer všetko páni z Nemaníc, ktorí teraz chceli urobiť šťastie doslova za každú cenu. Odvážlivci, hazardéri, ktorí hľadali náhradu za svoje nešťastie, stavili všetko na jednu kartu, vzdali sa vlasti, na týždeň a mesiace sa zverovali búrlivému moru. Na viac ako 5 000 kilometrov dlhej ceste išlo vtedy ku dnu mnoho lodí – v túžbe po blahobyte, po pôde, majetku, po povestných zlatých a strieborných pokladoch. Ako píše nemecký amerikanista Georg Friederici „Všetky ich túžby boli materiálnej a svetskej povahy, zaujímali sa len o zisk a pôžitok, a o lúpež, ak to skôr menované nemohli získať inak.“

Neradi to však priznávali, a tak sa zahalovali do pláštika morálky a humanity. Nie, neboli to len materiálne dôvody, ale aj idealistické, mnoho idealistických dôvodov. A predovšetkým mali k dispozícii mnoho krásnych slov, najmä citátov z Biblie. Koniec koncov, boli to kresťania ako v starej Európe, len ešte kresťanskejší, lepší, oveľa lepší, a tak bolo treba nešváry skrývať, čo sa tiež robilo.

Puritáni pristávajú

Prichádzali vo veľkých húfoch – puritáni, kalvinisti najprísnejšieho zrna. Puritáni si hovorili, pretože trvali na maximálnej „čistote“ svojej viery, na oslobodení „od všetkého nebiblického a od pápežských nešvárrov“. Trpeli vraj útlakom zo strany kráľovnej Alžbety I., kráľov Jakuba I., Karola I. trpeli silným vplyvom pápežstva na anglikánsku cirkev. Trpeli pod arcibiskupom z Canterbury, Williamom Laudom, hlavou tyranie, nadšeným bojovníkom za duchovný i štátny absolutizmus, síce učným, ale tvrdým a pomstychtivým nepriateľom puritánov a kalvinistov, ktorí ho podozrievali z katolíckych sklonov. Nakoniec sa stal obeťou zloby ľudu, puritánov, roku 1641 bol uvrhnutý do Toweru a 1645 popravený.

Ťahalo to sem z Anglicka všetkých odpadlíkov, od etablovanej štátnej cirkvi („dissidenter“), presbyteriánov, baptistov, metodistov, deistov i kvakerov, ktorí si v 17. storočí za Stuartovcov vytrpeli svoje. Dúfali, že na novom kontinente nájdu politickú a náboženskú slobodu, nový Kanaan, zaslúbenú zem.

Anglicko sa zase snažilo, aby emigráciou naplnilo štátnu kasu, a tiež sa zbavovalo rôznych nekalých živlov, chudoby, kriminálnikov, katolíkov. Sudcom a väzenským úradom bolo nariadené posielat odsúdených do Nového sveta namiesto do väzenia. Obchodne zdatnejší kapitáni si vypomáhali aj nehanebnými únosmi. Tiež cirkev mnohé sľubovala a tlačila na svoje ovečky, aby za morom širili Božie slovo, samo-

zrejme to pravé. A tak sa predovšetkým v prístavných mestách agitovalo aj z kazateľníc. „Krajina domorodcov sa musí stať posvätnou krajinou“, znela jedna výzva. „Budete rozširovať hranice kráľovstva, áno, aj kráľovstva nebeského.“ A ako vždy v podobných prípadoch sa sľubuje odmena na zemi aj v nebi. (Len nešetriť sľubmi! Sľuby vždy niečo vynesú, prinajmenšom sľubujúcim).

Kým v Španielsku, Portugalsku, Francúzsku štát silne podporoval zámorskú expanziu, ba priamo ju podnecoval, v Anglicku vyvierala sprvu zo súkromnej iniciatívy. Charakteristický je príbeh sira Johna Pophama a sira Ferdinanda Gorgesa, ktorí vyplávali v roku 1606 z Británie. Zástupcovia severnej, plymouthskej spoločnosti, a južnej, londýnskej spoločnosti. Ihneď si vydobyli koncesiu na 10 míľ široký pobrežný pás od ústia Hudsonu až po záliv Chesapeake.

Imigranti sa však čoskoro rozhájali, udreli epidémie a hlad. Zo 105 osadníkov v Jamestowne už ďalší rok žilo len 32. Britskí obchodníci, ktorí sa inak straty báli ako čert kríža, vyslali ďalšie lode. Keď sa počet osadníkov z 500 znížil zase na 60, dodali ďalšie ľudské zdroje. V roku 1619 kúpili v Jamestowne z holandského dvojstažníka prvých čiernych afrických otrokov a potom vyhandlovali dobrý virgínsky tabak za 150 „cnostných mladých žien“.

Od začiatku sa teda obchodovalo, ako by povedal Karl Kraus, áno, ono, obchodovalo sa... Ročne preplávalo oceán 1 200 nových imigrantov. Rástli chaty, domy, plantáže. Roku 1690 predstavovalo obyvateľstvo už štvrt milióna. A odvtedy sa každých 25 rokov zdvojnásobilo. Roku 1775 to bolo už viac ako dva a pol milióna, roku 1800 vyše päť miliónov, 1850 viac ako 23 miliónov, 1900 takmer 76 miliónov.

Zakladateľská legenda

Potiaľto dobre. Alebo aj nie. Niečo tu totiž chýba, niečo, čím by sa bolo možné pochváliť. Ranému osídľovaniu, tomuto vykalkulovanému, len na zisk zameranému uchvacovaniu majetku, chýba takpovediac vyššie posvätenie. Toto neustále premiestňovanie ľudí, tovaru, peňazí, neustále zjednávanie a drina, neustále vnucovanie a prebíjanie – skrátka všetko toto „čisto pozemské a skoré“ konanie drobných, viac či menej prefikovaných obchodníkov, špekulantov, rytierov šťasteny sa neskôr Yankeem už nezdalo úplne vhodné. **Nezodpovedalo už tak celkom dobrému vkusu**, ktorý sa u nich stále viac rozvíjal. Už sa nezdalo, už nebolo hodné nástupu niečoho takého veľkého, už sa to javilo príliš profánne, banálne, ba ordinárne. Dalo by sa povedať, bolo to príliš triezvo skutočné, aby to bolo primeraným podnetom pre budovanie, pre pohľad nahor ku vznešenému a pre vykročenie ku kráse. Nie, všetko, celé to

veľké dobré dielo muselo začať inak, vznešenejšie, hodnotnejšie a veľkorysejšie, energicky, ale zároveň **zbožne, s vierou v Krista**. Muselo to vyrásť priamo z viery, skrátka ruka v ruke s Bohom.

Ergo bolo treba trochu potlačiť prvých britských kolonistov v Severnej Amerike. Tých ľudí, ktorým išlo len o peniaze a majetok: napríklad prvých kolonistov pod vedením sira Waltera Raleigha, ktorý prvýkrát priplával v roku 1579, pri svojej druhej plavbe 26. júla 1584 zakotvil pri ostrove Wocokom a čoskoro prešiel na pevninu, ktorú na počesť svojej panenskej kráľovnej Alžbety pomenoval Virgínia, čím položil základ anglickým kolóniám. Virgínia bola najstarším britským územím v Severnej Amerike a prvou z tých 13 kolónií, z ktorých v nasledujúcich storočiach vznikli Spojené štáty americké.

O dva roky neskôr priplával do Virgínie z poverenia jednej obchodnej spoločnosti istý John Smith a založil v roku 1608 Jamestown. Ani o jednom z nich sa však priveľa nehovorí. Smith bol jednoduchý kapitán; jeho Jamestown pripomína iba neskoršie víťazstvo Britov a Severoameričanov pod velením Lafayettea. A vznešený Walter Raleigh prežil zvyšok života v Toweri a bol v roku 1618 za domnelú vlastizradu popravený, rovnako ako biskup Laud a mnoho ďalších zločincov.

Nie, s takými ľuďmi sa dalo síce všeličo podniknúť, nebolo ich však možné obdivovať. Chýbalo niečo vyššie.

Preto sa pri príležitosti osláv prvého osídlenia spomína radšej na mužov, ktorí síce prišli až jednu generáciu po sirovi Raleighovi a trinásť rokov po kapitánovi Smithovi, ktorí však boli oveľa vhodnejší – **na „otcov pútnikov“**. Priniesli so sebou vôňu náboženstva, svätosti, nebies, onú gloriolu, v ktorej sa štát ako USA a národ ako Američania jednoducho mohli a museli cítiť dobre, pretože im bola ušitá na mieru.

Áno, boli to cnostní, o Boha sa opierajúci a v Boha veriaci „pútnici“, ktorí roku 1620 založili „pútnickú“ kolóniu New Plymouth a ešte na palube svojej prominentnej lode Mayflower vyhlásili základy svojho budúceho štátu.

Ešte dnes nazýva najrozšírenejší americký sprievodca Plymouth v Novom Anglicku »the first permanent English settlement in America«. Skala, pri ktorej vraj v zime roku 1620 zakotvila Mayflower, loď medzi Američanmi slávnejšia než Kolumbova Santa Maria, je teraz akýmsi národným pamätníkom, predstavuje kultový objekt. O pristátí pri skale v Plymouthe sa však prvýkrát rozpráva až 136 rokov potom, žiadny dobový dokument o tom nehovorí, rozumné dôvody hovoria skôr proti. Len tak mimochodom, tento kameň, medzitým zakrytý mramorovou strechou, bol opakovane odlomený, premiestnený a rozrezaný.

Dokonca aj meno „otcovia pútnici“ (Pilgrims) sa objavilo až oveľa neskôr, okolo polovice 19. storočia, keď bolo prevzaté z knihy Williama

Bradford *History of Plimoth Plantation*, z vety „They knew they were Pilgrims“. „Pútnici“ si sami jednoducho a v pravej kresťanskej pokore hovorili „Svätí“.

Takmer celý americký kult „pútnikov“ spočíva na prehánaní a nepravde. Pripomína kresťanskú vieru v zázraky a relikvie.

V skutočnosti boli „otcovia pútnici“ nonkonformisti, separatisti, a tak sa im tiež hovorilo. Boli to kongregacionalisti, teologicky mali blízko ku kalvinizmu a ako „kacíri“ sa oddelili od štátnej anglikánskej cirkvi. Vyšli z puritánov, odmietali však ich presbyteriánske chápanie cirkvi. Biskupský úrad považovali za diablovo, kríž pre nich nebol posvätný a Vianoce im boli pohanskou poverou.

A povery pre nich nič neznamenali. Preto napríklad chladnokrvne **kradli** z indiánskych hrobov obeť dary, žlté, čierne a červené zrná kukurice, a používali ich ako sadbu. Ich svätosť im tiež nezabránila uzavrieť zmluvu s obchodnou spoločnosťou, ktorá potom vďaka Svätým prišla o deväť desiatín svojho kapitálu. **Svätí bez škrupúl'** zriadili v Novom Plymouthe, ich „Sionu“, malú pevnosť s piatimi kanónmi. Požehnanie Starého sveta patrilo tiež Novému.

„Otcovia pútnici“ odovzdali budúcim Američanom svoju nadšenú bigotnosť, svoj mesianizmus, svoju vieru, že sú vlastníkmí „Božej krajiny“, čo poznamenalo ich chápanie demokracie. Áno, títo ľudia boli priamo posadnutí predstavou, že sú vyvolení, a táto fixná idea straší dodnes v hlavách ich potomkov. „Keď je Boh s nami, kto môže byť proti nám?“, hlásal jeden puritán v prvých hodinách v Novom svete – a tak sa išlo, rovnako ako v Starom svete, s Bohom ďalej.

Intolerancia, prudéria a pokrytectvo

Vlastnou domovinou puritanizmu sa stalo oných 6 novoanglických štátov ležiacich v severovýchodnom cípe USA: Maine, Newhampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island a Connecticut, ktoré boli v 17. storočí osídlené predovšetkým puritánmi, neskôr tiež Škóťmi a Írmi. Okrem Virgínie sa Nové Anglicko stalo na dlhú dobu duchovným a politickým centrom USA a Massachusetts je takpovediac materským štátom Nového Anglicka.

V Massachusetts, kde v roku 1630 vznikol „biblický Commonwealth“ a kam počas desiatich rokov dorazilo 65 kazateľov, **nebol záujem ani o toleranciu, ani o demokraciu.** Puritáni, úzkoprsí zélotskí sektári, **tu založili teokraciu najčistejšieho razenia.** Členmi cirkvi sa mohli stať len občania – a kto je občanom, rozhodoval klérus. Počet zvýhodnených obsahoval len asi 1/5 alebo 1/6 mužského obyvateľstva. Pastori rozhodovali aj o zákonodarstve, morálnom i politickom. Jeden

z článkov „Body of Liberties“ spísaný v roku 1641 predpokladal za ateizmus dokonca trest smrti.

Liberálnejšie zmýšľajúcich puritánov bolo málo a boli prenasledovaní. Napríklad duchovný a právnik Roger Williams bol v roku 1635 súdený Najvyšším súdom a vykázaný z krajiny, našiel útočisko u indiánov na Rhodelslande. Podnecoval totiž ľud proti vrchnosti, požadoval odľuku cirkvi od štátu a vyhlasoval kráľovský glejt pre Massachusetts za neplatný. Krajina, ktorú kráľ daroval, mu totiž nepatrila a indiánov, právoplatných vlastníkov, sa nikto nepýtal, a ani ich neodškodnil. To všetko bolo celkom správne. Na druhej strane bol však Roger Williams práve tým farárom, ktorý si v roku 1643 v Anglicku vyžiadal rovnaký glejt, aký predtým zavrhol. Vrátil sa s ním a žil ďalších 35 rokov.

Roku 1644 vykázal Najvyšší súd Massachusetts všetkých baptistov a roku 1649 zaviazala synoda svetskú moc, aby prenasledovala odpadlíctvo, „kacírstvo“ a vôbec zverejňovanie urážlivých názorov.

Puritáni prichádzali zo sveta, v ktorom sa zakrývali pohlavné orgány psov či nohy klavíra (pripomínajúce nohy ženské) a v ktorom sa knihy v knižnici triedili podľa pohlavia autorov. Dotiahli kastovanie, aspoň navonok, k vrcholnej dokonalosti. Nevinné zábavy ako hry, tanec, pitie boli odmietané a cez sviatky striktne zakázané. V ich hlavách strašili celé légie nových diablov, diabli kariet a hier, tabaku a piva, tancu a divadla atď. A podnecovali ich kazatelia. „Boh, ktorý vás drží nad pekelnou jamou, ako niekto, kto drží pavúka alebo iný odporný hmyz nad ohňom“, hrmí jeden kazateľ do svedomia svojho spoločenstva, „sa na vás mračí a je strašne urazený; jeho zloba voči vám páli ako oheň; nie ste pre neho hodní ničoho iného než byť uvrhnutí do ohňa...“

Sexuálne konanie sledovali kňazi s neutíchajúcou nedôverou. Nezosobášení, ktorí spolu v Novom Anglicku spali, boli **bičovaní a značkovaní žeravým železom**. Ťažko zbičovaný bol aj istý John Darou, pretože sa „takmer“ pomiloval s pohľadnou Indiánkou v bobrom šate. Thomas Morten, básnik, priateľ zvierat, stromov a tiež „dievčat v bobrom šate“, bol puritánmi, ktorým sa nepáčilo, ako sa smial, a už vôbec nie, ako im konkuroval v obchode s kožušinou, dvakrát vyhnaný do Anglicka; druhýkrát mu pritom vypálili dom, jeho samého mučili, väznili a požadovali pre neho trest smrti. Tento trest hrozil každému, kto bol pristihnutý, že so ženou niekoho iného, je jedno, či bielou či červenou, koná „a carnal copulation“. Tento zákon síce nebol nikdy použitý, ale hrozil všetkým. Kolko krásnych „hriechov“ sa preto nekonalo!

Prudéria kvitla a rovnako pokrytectvo.

Ešte v neskorom 19. storočí zakázal guvernér Moses Norton svojim mužom akýkoľvek styk so ženami domorodcov – on sám bol pritom nien len potomkom Brita a indiánky, ale oddával sa tiež styku s červenými

ženami. To aspoň tvrdí Samuel Hearne, ktorý pod ním slúžil a ktorého indiánky „v noci tiež udržiavali v teple“, rovnako ako jeho kamarátov.

O guvernérovi však Hearne píše: „Vydržoval si päť alebo šesť najkrajších indiánskych dievčat, aké len mohol zohnať“, napriek tomu robil, čo mohol, aby zabránil styku Európana s indiánkami „...a vždy mal pri sebe škatuľku jedu, aby ním mohol poslúžiť tým, ktorí mu odmietli dať svoje ženy a dcéry. Pri všetkých týchto vlastnostiach sa snažil druhým vštepovať cnosti, morálku a zdržanlivosť.“

V najčernejších farbách vraj opisoval žiarlivosť a pomstychtivosť indiánov, **sám medzitým otrávil dve zo svojich žien**, pretože sa domnieval, že „majú väčšiu náklonnosť k iným, mladším mužom“. **Puritán ako vystrihnutý z kníh klasika americkej etnológie.**

Bolo však v Novom svete všetko také neznesiteľné ako v Starom?

Händel, Bach a kentucká dvojka

Constitutions of Carolina síce 11. marca 1669 garantovala nábožen-skú slobodu, avšak 1. marca 1670 bola zavedená anglikánska cirkev.

Kozmopolitne zmýšľajúci Holandania, ku ktorým sa hlásia najrôznejší ľudia – často uvádzaná Anne Hutchinsonová, jezuiti, obyvatelia celých dedín v Massachusetts, neboli zbavení kresťanského antisemitizmu. Keď v roku 1654 prišlo do Nového Amsterdamu prvých 23 židov (sefardi) z Curacaa, **zakazovali im desaťročia verejné bohoslužby.**

Kráľovská charta pre Maryland z roku 1632, ktorá uvádza ako vlastníka katolíka lorda Baltimora, dovoľuje zakladanie neprotestantských kostolov. Dodnes je preto Maryland oslavovaný ako prvý medzi britskými kolóniami Severnej Ameriky čo sa týka náboženskej tolerancie. Avšak už článok 1 „Act of Toleration“ nesľuboval štátnu ochranu nikomu, kto bol prívržencom pápežského náboženstva, známeho pod názvom rímsky katolicizmus. A na jar roku 1655 skrížili už dve malé armády kresťanov svoje meče. Jedni kričali „Svätá Mária“, druhí odpovedali „Boh je naša sila“ a zatlačili pápežencov, ktorí stratili 15 mužov, do rieky. **Potom im sľúbili život, aby ich vzápätí začali vešať.** Štyria sa už hojdali, keď bol zvyšok omilostený, aby tak bol daný priebeh kresťanskému milosrdenstvu.

Svetlom v temnotách bol William Penn (1644–1718), syn bohatého anglického admirála. Prominentný filantrop, kedysi separatista, dostal vďaka sprostredkovaniu kráľa Jakuba II. výmenou za pohľadávku 16 000 libier šterlingov voči britskej korune veľké územie na rieke Delaware. V roku 1682 tu založil kolóniu Sylvania, priateľsky otvorenú indiánom. Roku 1683 založil Filadelfiu a vytvoril ústavu spočívajúcu

na náboženskej tolerancii. Jeho ideálom bol štát rešpektujúci slobodu vyznania, štát bez chudoby a triednych rozdielov.

W. Penn bol kvaker. Sekta, ktorú v roku 1652 založil (deväťkrát trestaný) anglický potulný kazateľ George Fox (1624-1691) z odporu k okolitému kresťanstvu, odmietala krst detí, cirkevné úrady, prísahu, vojenskú službu, akékoľvek násilie, desiatok a vôbec všetky dávky duchovným, ako i svetské zábavy, napríklad hudbu či divadlo. „Ako často hral Ježiš a jeho učeníci divadlo?“ pýtal sa William Penn.

Kvakéri boli liberálni a znášanliví. Mysleli to dobre ako s imigrantmi, tak s indiánmi, ktorých sa snažili chrániť pred podvodmi. Penn sám od nich roku 1682 získal pôdu, podľa svojho názoru za primeranú cenu. Je však jasné, že aj kvaker Penn vedel dobre počítať. Koniec koncov predal Pensylvániu, ktorú od britskej koruny získal za pohľadávku 16 000 libier šterlingov v roku 1712, istému štátu za 280 000 libier šterlingov. Zisk z prírastku, prečo nie?

W. Penn ako jeden z prvých aspoň do istej miery dbal na vlastnícke práva indiánov. A **kvakeri**, ktorí (aspoň spočiatku) vystupovali mierumilovne, sa tešili priazni indiánov, zvlášť Irokézov. Avšak **boli prenasledovaní ostatnými americkými kresťanmi, pretože to boli nepriatelia cirkvi, zavrnutí a k tomu filantropi.** Neboli žiaduci nikde a už vôbec nie v Novom svete. Pennov vnuk, guvernér John Penn, dal roku 1764 signál k vraždeniu indiánov, k rasovému boju a za každý indiánsky skalp vypísal vysokú odmenu.

Do Pensylvánie sa neskôr vysťahovalo aj mnoho Nemcov, medzi nimi mnoho „českých bratov“, menonitov, ako trebárs Frank Franz Pastorius zo Sommerhausenu, ktorý roku 1683 založil Germantown a v roku 1688 publikoval prvý protest proti otroctvu. Títo nemeckí Pensylvánci založili tiež nový Herrnhut, nasledoval Gnadenhut, Betlehem, Nazaret na rieke Susquehanna. Nemeckí Pensylvánci kultivovali duchovno, pietistické rysy, pestovali Schutzovu, Händelovu, Bachovu hudbu – a vymysleli kentuckú dvojku, s ktorou sa dalo strieľať rýchlejšie, presnejšie a ďalej – vhodnú ochranu proti „zločincovi a indiánom“, ako píše Victor W. von Hagen. „Kentucká dvojka, sekera a jeden alebo dva kone vtedy stačili na začatie nového života v divočine mladého kontinentu“ – avšak okrem Ježiša Krista, Händela a Bacha.

Ciachy na dlaniach, odrezávanie uší

Keďže kresťanská láska nepozná hraníc – proti kvakerom postupovali puritáni všetkými prostriedkami. William Penn ešte ani nepristál a jeden z vedúcich duchovných Cotton Mather písal „ctenému a milovanému Mr. John Higginsonovi“:

„Na mori je loď menom Welcome, ktorá má na palube 100 alebo viac tých zlorečených kacírov, ktorým sa hovorí kvakeri, na čele s vrchným darebákom W. Pennom. Najvyšší súd preto udelil majstrovi Malachimu Huscottovi z brigy Porpoise slávnostný rozkaz, aby sa spomínanej Welcome čo najbližšie Cap Code šikovne skrížil cestu a spomínaného Penna so všetkými jeho bezbožnými prívržencami zajal, **aby Pán bol oslavovaný** a nie vysmievaný na pôde tejto novej krajiny kacírskou službou týchto ľudí. Predaj celej tejto bandy na Barbados, kde sú otroci dobre platení rumom a cukrom, prinesie veľký zisk. Preukážeme tak nielen veľkú službu Pánovi, ale aj jeho miestodržiteľovi a ľudu.

S Kristom v srdci Tvoj COTTON MATHER.“

Pápeženci museli platiť dopredu.

V Novom Sione boli kvakeri zbičovaní a ich loď spálená.

- V Massachusetts bola kvakerom mužského pohlavia vraj pravá viera pripomínaná značkovaním žeravým železom na dlaniach a odrezávaním uší, zatiaľ čo u žien bola dávaná prednosť prepichovaniu jazyka žeravým železom.
- William Blend visel 16 hodín s päťami za krkom a potom dostal ešte 97 rán bičom. Deti kvakerov boli príležitostne predávané do otroctva. **Požehnaní kresťania.**
- Novoanglická konfederácia, tento prvý pokus o organizáciu neskorších Spojených štátov, nariadila na jeseň roku 1658 vyhnanie kvakerov a hrozila každému, kto by sa vrátil, trestom smrti.
- Aby sme však urobili pravde zadosť, musíme pripomenúť prosebný list dvadsiatich piatich pastorov žiadajúcich trest smrti už pri prvom vstupe na americkú pevninu.
- V arcipuritánskom Bostone kvakerov v lete 1656 uväznili, či vyhnali hneď pri ich príchode, nakoniec **vešali mužov aj ženy** tohto vyznania, napr. 1. júna kvakerku Mary Dyerovú. A keď tomu chceli ľudia a justícia urobiť koniec, spustil klér obrovský krik.
„Vari je niekto menej lútostivý k chudobným ľuďom než duchovenstvo?“ hovorí Paracelsus.

Puritáni boli rovnako netolerantní ako všetko, čo zanechali v starej vlasti. Niet divu, že im **v hlavách strašili aj čarodejnice** a že ich v Novom svete prenasledovali a likvidovali rovnako ako v Starom.

Teror vypukol v roku 1644, kedy Nové Anglicko navštívil mor. O súvislosti nákaz s čarodejnicami sa zrejme dozvedeli v európskej škole, a tak bola nájdená prvá „čarodejnica“ v Hartforde v Connecticute. Ďalšia diablova nevesta Alsa Youngová bola obesená vo Windsdore v Connecticute. Mnohé ďalšie išli rovnakou cestou, stareny aj malé deti, rovnako ako na európskom kresťanskom Západe.

Čo robiť? Rovnako ako tam prevádzkoval satan aj tu svoje hry. Bol ako všade, aj tu bol všadeprítomnejší ako Boh, spôsoboval krčce, pričaroval penu pri ústach, krivil jazyky, hrýzol, štípal, škriabal ženy, zapríčiňoval šklbanie, vzrušoval sa a skákal k nim do postele.

Cotton Mather, už menovaný **zbožný puritánsky pastier, podnecoval vieru v diabla a podieľal sa na čarodejníckych procesoch** v Salem Village, malej dedinke neďaleko Kap Ann, **kde obesili 19 mužov a žien** a hodili do želez štvorročné či šesteročné dievčatko. Istota je istota. Veď všetok bostonský klérus žiadal okamžitý postup proti nástrojom satana, rovnako ako sa celé novoanglické duchovenstvo snažilo šíriť strach a nenávisť k čarodejniciam.

Po tolerancii nebol dopyt, bola však propagovaná. Voči indiánom však o nej nebolo ani počuť.

Historiografia – ako v réžii Hollywoodu

Iste existovali aj dobre zmýšľajúci ľudia. Takmer humánny začiatok, doba, kedy by bieli kresťania umreli od hladu, keby ich červení diabli nezachránili. Iste boli aj takí – Bože, ako dobre si museli pripadať – ktorí od neveriacich pohanov kupovali pôdu, hoci platili bezcennými nicami, kotlíkom alebo bižutériou a flitrami, jednoducho symbolicky.

Obyčajne sa však „nekupovalo“, **jednoducho sa bralo, najlepšia pôda, najlepšie poľovné revíry, najlepšie drevo a lesy** – a potom sa rovnakí ľudia hnevali, keď „sa domorodci dopúšťali neprávosť a prechmatov voči plantážam Angličanov...“

S rastúcim počtom a stále väčšími úspechmi rástlo tiež sebavedomie lupičov, a tak po relatívne mierumilovnom období začalo všade prepukať nepriateľstvo, „väčšinou vyprovokované Európanmi, ktorí, keď sa už cítili dosť silní, si vzali ako zámienku k úderu údajné porušenie vernosti alebo odpor zo strany indiánov“ (Urs Bitterli).

Cieľom bolo zastreliť a zavraždiť všetko, čo by im mohlo odoporať, alebo prekážať.

Do konca 20. storočia však v Amerike aj v Európe prevláda obraz osídľovania, ktorý je v príkrom rozpore so skutočnosťou – čistý, heroický obraz, pokrytecká glorifikácia seba samého, že to vyzerá, ako keby všetko režíroval Hollywood (čo tiež robil).

Vidno, že Yankeeovia majú ešte väčší sklon k sebaklamu ako zvyšok sveta. Od prvopočiatku dodnes. Keď napríklad v roku 1990 v bohatej Santa Barbare v Kalifornii vysýchali v dôsledku sucha trávniky, prikrášľovali ich občania tým, že suchú trávu striekali farbou, pekne na zeleno – hlavne, že navonok bolo všetko v poriadku.

V poriadku teda musel byť aj obraz počiatku, základ všetkého, „prevzatie krajiny“. Všetko teda bolo požehnané dielo, dielo detí Božích. Všetko sa dialo s najlepším svedomím, v najlepšej viere, možno trochu drsne, ale vždy zbožne.

Privlastňovali si títo puritáni cudziu pôdu? Pôdu, ktorá od pradávna patrila iným Adamovým synom? – **Nikdy.**

Lupiči vystupovali, ako by im krajinu predkov dal do právoplatného vlastníctva sám Boh. – Áno, zrejme tomu aj verili. Boží ľud, ako si vsugerovali s velacteným Johnom Whiteom, ktorý v anglickej vlasti propagoval kolonizáciu Nového sveta kresťanov, tento Boží ľud má vraj rovnaké práva ako Abrahám, ktorý sa so svojimi ľuďmi usadil uprostred Sodomitov. Prozreteľnosť tiež sama morom vyhubila „divochov“, a pripravila tak pravoverným cestu. Nie, žiadna lúpež a vraždy – pacifikácia! Civilizácia! Christianizácia!

Vždy mali vznešené slová pre svoje zločiny. A dodnes tam – a nielen tam – strašia lúpiaci a vraždiaci „pionieri „a „The Settlers“, avšak heroizovaní a idealizovaní. Deň čo deň na obrazovkách. Chudobní a šťastní obetavo pacifikovali, civilizovali, christianizovali „divochov“ a divočinu. Až vznikol úplne nový, lepší človek, „nové stvorenie“. Skrátka historiografia ako hollywoodsky gýč. Alebo v štýle onoho kresťana z Massachusetts, ktorý sa po masacre 500 indiánov vyznal: „Boli sme pri našom konaní osvietení živým Božím slovom“.

„Právo pušky“

Útočníci boli agresívni a sebavedomí. Od začiatku mysleli len na majetok a náboženstvo, expanziu a vykúpenie sveta. Ako pionieri, osadníci, obchodníci túžili len po pôde, peniazoch, zlato, vplyve, moci. Ako kresťania boli dobrí a zbožní a priali si len to najlepšie – samozrejme pre seba. Boli extrémne neomylní a tešili sa zrejmemu Božiemu požehnaníu. **USA sa stali krajinou „slobodných a rovnoprávných“ tým, že votrelci krvavo utlačili, vyhnali a vyvraždili pôvodné obyvatelstvo,** právoplatných vlastníkov. Ostatne už koncom 18. storočia označovali indiánov ako „cudzincov“, zatiaľ čo názov „iné osoby“ vyhradili tým, ktorých zotročili, černochoom.

Prví černosi boli dovezení už roku 1619. Hrôzy cesty pri týchto „kresťanských plavbách“ si nemožno ani predstaviť. Avšak obchod

s tým, čo zostalo, sa začal slubne rozvíjať. Afričania dreli na svojich bielych pánoch. A ak sa indián považoval za divé zviera, bol černochoch domestikovaným, domácim zvieratom. V neskorom 18. storočí pripadalo na zhruba 3 milióny bielych 700 000 čiernych. A tak je treba k miliónom masakrovaných indiánov pripočítať minimálne – pre celú Ameriku – 50 až 60 miliónov černochoch, ktorí padli za obeť obchodu s otrokmi.

Na týchto dvoch pilieroch, na takmer úplnom vyhubení indiánov a na vykorisťovaní černochoch, ktoré stálo život mnoho miliónov ľudí, spočíva tento hrdý štát, na vražednom lúpežnom ťažení, na krvi a mŕtvych a na cudzom majetku. Lebo to všetko sa opiera o gigantickú krádež pôdy, drancovanie, podvody. O to, čo americký teológ Reinhold Niebuhr nazýva „koristnicke záujmy“ kapitalizmu. Pritom sa všetko odohrávalo jednoducho a samozrejme; podľa amerického historika Joea Frantza jednoducho tak, „že si každý zobral, čo sa vziať dalo“. Veď indián bol pre bieleho muža menej „ako pes“. Bolo to privlastnenie krajiny porovnateľné s biblickým obsadením zaslúbenej zeme Izraelitov. Bolo len neporovnateľne väčšie, avšak rovnako dobré a bohumilé. Podľa amerického historika Davida Briana Davisa to bolo „jedno jediné veľké znásilnenie podľa zásady všetko je dovolené“. Historik Donald Worster to nazýva „katastrofou svetového formátu“.

Osadníci nemali žiadne škrupule, zabíjali, vyvražďovali domorodcov, mužov, ženy, deti. Všetko v mene Božom. To, ako je známe, očisťuje svedomie (pripustíme, že po celom svete).

Bol vedený boj trvajúci 350 rokov. Pokračoval dokonca aj potom, čo bola lúpež definitívne uznaná a ospravedlnená. A rovnako, ako bola požehnaná Bohom a jeho sluhami, bola požehnaná aj svetskou vrchnosťou.

Už druhý americký prezident John Adams napísal roku 1812: „V priebehu roka uvidíme sotva jedného indiána... Ešte jedno víťazstvo a umlčíme ich navždy (quiet them for ever). Bude to veľké požehnanie pre nich i pre nás.“ Víťazstvo je vždy požehnaním pre víťaza, pokiaľ sú víťazmi Američania...

J. Adams adresoval svoj list z roku 1812 Thomasovi Jeffersonovi, tretiemu prezidentovi USA. Jefferson bol „priateľ indiánov“. Skutočne ich uisťoval: „*Môžete sa vždy spoľahnúť na radu a pomoc Spojených štátov. Vaša krajina a vaše vlastníctvo vám nikdy nebude vzaté...*“

Avšak slovo amerického prezidenta bolo len klam a mam, viac ako kohokoľvek iného. Z indiánov sa totiž pre Jeffersona čoskoro stali „divé zvieratá“ a hrozil: „Budeme nútení vyhnať ich ako divú zver z lesov do hôr,“ a tiež „...nič týchto nešťastníkov nebude decimovať viac než vojna, ktorú vnesieme do ich krajiny. Vojna sa tam však nezastaví. Nikdy ich neprestane prenasledovať, kým z nich na tomto brehu Mississippi zostane čo i len jeden jediný“.

Roku 1825 vyhlásil štátny tajomník Clay: „Ich vyhubenie je nevyhnutné a nie je to žiadna veľká strata“. **„Strieľať, ak sa objavia na dostre!“**, platilo dlhý čas na hranici ako zásada. Skrátka, americkí vojaci, politici a úradníci vystupovali za vyhubenie alebo bezohľadné potlačenie červenej rasy. K nim sa samozrejme družili všetci tí, ktorých túžba po zisku a chamtivosť, „greed and avarice“, hnali stále vpred, až vlastnili takmer všetko a pôvodní majitelia fakticky nič.

A táto krajina chce prinášať svetu slobodu, demokraciu. Chce učiť morálku a právo. Chce „lámať okovy“, chce ľudí „robiť šťastnými“, „zachraňovať“, „až budú všetci ľudia oslobodení od hladu a chránení proti chorobám.“ Chce dokonca bezo zvyšku odstrániť priepasť medzi bielymi a farebnými, čo všetko už nám jej prezidenti naklamali! Akoby celé ich dejiny od samého začiatku pripúšťali čo i len tieň pochybnosti, že každý národ, je jedno ktorý, zničí ako indiánov, **ak by im stál v ceste a ak ho budú schopné zničiť.**

Počet indiánskeho obyvateľstva pred príchodom belochov je neistý. Údaje sa pohybujú medzi niekoľkými stovkami tisíc a mnohými miliónmi. Podľa prevládajúceho názoru vedcov žilo na začiatku 17. storočia, teda na začiatku vražedného ťaženia, na východnom pobreží Severnej Ameriky zhruba 8 miliónov ľudí. Po ukončení oslavovaného „prevzatia krajiny“ ich zostalo už len 350 000. Presné číslo dáva sčítanie ľudu z roku 1901 – 270 000 indiánov. To bol ten veľký pioniersky čin. Inak povedané: „rugged individualism“, „big killing“.

Niet pochýb o tom, že najväčší počet indiánov padol za obeť Severoameričanom, buď priamo zásluhou masakrov a vyvražďovania, alebo nepriamo prostredníctvom hladu, biedy a epidémií. A aj keď sa stále znovu vyskytovali dôstojníci, úradníci, duchovní, ktorí sa pre indiánov angažovali, masa vojakov, klérus, úradníci, vláda a ľud boli proti nim. **A dnešní indiáni právom hovoria o rasovej vražde.** Väčšia časť americkej inteligencie to teraz vidí podobne; keď hovorí o „vyvražďovaní“ indiánov, o „hubení“, o „hone na ľudí“ (man-hunt), „genocíde“. „Dávno pred Vietnamom sme sa toho istého dopúšťali na indiánoch“ (Stan Steiner).

A nie raz bol tento krvavý kúpeľ prirovnávaný k likvidácii Židov Hitlerom. Vybili Američania rovnaký počet indiánov? Alebo viac? A ak ich bolo menej, nechýbala im len Hitlerova technika?

Tiež si nespomínam, že by som niekedy čítal, **že by fašistickí vrahovia židom masovo párali bruchá, vypichovali oči,** odrezávali genitálie, prsia (s výnimkou Pavelicových arcikatolíckych Chorvátov, horších lumpov ako SS!). **Severoameričania sa toho však dopúšťali** na stovkách indiánov. Je tiež isté, že ani na vrchole svojich zločinov neulúpil Hitler tolko pôdy ako Angloameričania v Novom svete. Iste, Hitler nemohol, avšak Američania áno, a o to ide.

O Hitlerovi nás Američania informovali – a stálo to veľa peňazí. Síce nie úplne, samozrejme. **Zamlčali, že ho svojho času dokonca financovali. Velkoryso**, veľmi velkoryso, jeho volby, jeho zbrojenie – a (tým aj) jeho antisemitizmus! O tom však budú ešte dlho mlčať.

Ich noviny a učebnice ešte v 20. storočí prechádzajú mlčaním likvidáciu indiánov (prameň ich bohatstva a ich chudoby). A v televízii a vo filmoch figuruje indián ešte stále ako červený diabol, ktorý pozná len zákernosť a vojnový pokrik, zápalné šípy a skalpovací nôž, tomahavk a mučenie.

Veď ešte v druhej polovici 20. storočia Americká informačná služba nadšene tvrdí: „Boli to tvrdí hraničiari, ktorí si brali pôdu, kde sa im zachcelo, a svoje práva (!) bránili s puškou v ruke – a s mnohými biblickými citátmi...“ Americká informačná služba oslavuje „zdroj sily neoceniteľnej hodnoty“, „bystré oči a spoľahlivé pušky... Muselo vyrásť aktívne, sebaisté pokolenie, ktoré sa naučilo raziť cesty divočinou...“

Nadšene hlása: „Verili v pravé ľudové zastúpenie, náboženstvo a vzdelanie a predstavovali predvoj civilizácie v boji proti neustále zatlačovanej divočine.“

II. KAPITOLA

„...predvoj civilizácie“ alebo „Root out the Indians!“

Ani katolícki Hispánci nelikvidovali domorodcov tak radikálne, tak dôsledne ako protestantskí Briti. V Latinskej Amerike Španieli a Portugalci rýchlo vyvraždili státisíce indiánov, ale červená rasa tam nikdy nezanikla, zatiaľ čo v angloamerickom svete áno.

Nie náhodou začali indiáni čoskoro Britov osobitne nenávidieť. Boli najnamyslenejší, najľstivejší a extrémne hrabiví, napríklad v porovnaní s Francúzmi. Tí nikdy nežiadali formálne odstúpenie pôdy, zatiaľ čo Angličania vystupovali hneď od začiatku vždy ako vlastníci. Indiáni podľa nich neboli jednoducho hodní toho, aby vôbec žili. Pre nich bol **„každý indián zvieratá, ktoré bolo treba zabiť“** (Raymond Cartier).

V Londýne, rovnako ako vo Virgínii, bolo počuť prenikavé hlasy, ktoré vyzývali k vyvražďovaniu, k vyhubeniu. Vyhlasovali: „Lud, ktorý je taký prekliaty, národ, ktorý je taký nevďačný a nehodný akéhokoľvek majetku, je potrebné vyhladiť“. Žiadali: „Pomstite sa tým krvilačným lumpom, robte im to, čo by oni chceli (sic!) urobiť vám – kynožte ich, aby už neboli národom na tomto svete!“

Ako hovorí okrídlené dobové príslovie: „Kosti indiánov musia pohnojiť zem skôr, než sa do nej zareže pluh bielych.“ Na podporu svojho bohumilého diela chápali tých, ktorých okrádali a likvidovali, ako podľudí, ako „divochov“, ako zvieratá. „Indián nemá viac duše než byvol“, tvrdilo ďalšie, často používané príslovie. Preto ho tiež bolo možné ako byvola prenasledovať a vybiť. A to zase podľa zásady: „Only a dead Indian is a good Indian“ (Mŕtvy indián, dobrý indián).

Náboženstvo aj klérus pritom belochom vychádzali v ústrety. Od novozákonných čias bolo všetko, čo stálo v ceste vlastným túžbam, zalievané jedom a žľcou. **Od 4. storočia nikto nepodporoval vojny tak ako klérus.** A tak aj teraz podnecujú tento hon na ľudí práve duchovní, práve také kreatúry ako Cotton Mather alebo William Hubbard. Svojim obetiam nadávali do „barbarských, neveriacich indiá-

nov“, „odpadu ľudstva“, „príšer bez viery“, ich náboženstvo označovali za „rýdži kult diabla“. A tak teda boli tieto „children of the devil“ (diablove deti), či už pokrstené alebo nie, bičované, ak v nedeľu pracovali, lovíli alebo rybárčili. A opití indiáni boli odsúdení na 12 dní nútených prác, z toho 6 v prospech udavačov (**to je tzv. kresťanská morálka**).

A to boli ešte minimálne sankcie.

Vyhubenie Powhattanov a Pequotov

Spomeňme si na začiatok, na 16. apríla 1607, kedy lode London Company vplávali do zátoky Chesapeake vo Virgínii. Kapitán John Smith tu síce našiel „nebo a zem v šťastnej harmónii, aby zabezpečili ľuďom domov,“ – avšak len bielym ľuďom, ako sa rýchlo ukázalo. Červení síce chorobami a hladom skrúsených belochoch zachránili, keď však boli novo prichádzajúci stále náročnejší, keď ich počet stále rástol, keď stále bezohľadnejšie zaberali stále väčšie kusy pôdy, zlikvidovali indiáni po zavraždení jedného svojho predáka 22. marca 1622 vo Virgínii takmer tretinu belošskej kolónie.

Briti sa samozrejme pomstili, prekabátili „beštie“ a zmasakrovali ich – mužov, ženy aj deti. Prisahali im „večnú vojnu bez mieru a pokoja zbraní“. **A už dve desaťročia po príchode Britov žilo z pôvodných 40 000 Powhattanov (z kmeňa Algonkinov) len 5 000 ľudí. A ešte pred koncom storočia z nich nežil ani jeden. Amerika mohla previtať. A tiež kresťanstvo.** Roku Pána 1850 malo grófstvo Powhattan v štáte Virgínia 8178 obyvateľov, z toho 5282 otrokov – pôda bola už takmer úplne zdevastovaná a úrodná bola už len pri riekach.

Podobne ako Powhattanom sa viedlo aj Pequotom. Keď ich v dnešnom štáte Connecticut zatlačovali stále ďalej, začali tušiť, čo im hrozí, a niektorých z tých, ktorí ich medzi prvými oberali o pôdu, jednoducho zabili. A tak sa začala v roku 1637 vojna s Pequotmi, v ktorej bojovali bok po boku s puritánmi aj „otcovia pútnici“, najzbožnejší medzi zbožnými, „svätí“. Antropológ Paul Radin píše, že najprv padli „na koléná, aby potom napadli domorodcov“.

Tak sa to tiež podľa starého kresťanského zvyku patrí.

Jednej tichej noci počas skorého leta prekvapili pri rieke Mystic (sic!) indiánov, ktorí hodovali v prístreškoch z listov, **pozabíjali ich vrátane žien a detí**, zapálili ich chaty a upálili mŕtvych aj umierajúcich.

Vraj vtedy prišli o život len dvaja Briti. Dobový svedok nadšene píše, že „do pekiel bolo poslaných asi 600 indiánskych duší“. Iný potom jasá, „ako sa indiáni v ohni smažili, ako nakoniec potoky krvi uhasili plamene a strašný bol zápach a smrad.“

Vítazstvo bolo ako sladký dar nebies a kolonisti ďakovali Bohu, že im tak zázračne pomohol a uvrhol nepriateľov do rúk a že sa dosiahlo také rýchle víťazstvo nad namysleným a nehanebným protivníkom. Kapitán Underhill sa síce pýtal sám seba aj ostatných, či sme „my kresťania nemali súčiť“, kovaný v slove **Božom** však rýchlo poukázal na „Dávidovu vojnu“. **Stojí napísané, „že deti majú zahynúť so svojimi rodičmi“, a svet bol zase v poriadku.** Teda kresťanský svet. Svet bielych. Ďakovali Bohu, ktorý „pre nich urobil toľko zázračného“.

A Boh pre nich pracoval dve a pol storočia.

Pequotovia sa samozrejme už nikdy z tohto úderu nespamätali. Len o niekoľko týždňov neskôr boli tí, čo prežili, takmer úplne zničení spojenými oddielmi vrahov z Plymouthu, Massachusetts a Connecticutu. Posledný úbohý zvyšok sa nasledujúceho roka rozdelil medzi Narragansettov a Mohykanov, ktorí prišli na rad až neskôr.

Pán generálny riaditeľ Krieff sníva o totálnej vojne

O „totálnej vojne“ proti červenokožcom sníval už muž obdarený otvorenou hlavou a neomylným čuchom pre smerovanie budúcnosti, holandský generálny riaditeľ Willem Krieff (Kriefft). Sám skôr zbabelec, dostal sa do vysokého úradu vďaka bankrotu – situácii, ktorú krajina neobmedzených možností poskytla aj prezidentom, napríklad Harrymu Trumanovi. Pán Willem Krieff však bohužiaľ ešte nemohol „totálnu vojnu“ rozpútať. Zostalo len pri nesmelých začiatkoch.

Dňa 25. februára 1643 bolo na jeho príkaz **uškrtených v spánku 100 mierumilovných Algonkinov** v Pavortii a na Manhattane zhromaždil množstvo rozličných odťatých hláv; údajne, pramene si tu proti-rečia, tiež dal približne 30 zajatcov vykastrovať. (Ale v Písme svätom David vykonal kastráciu oveľa väčšiemu počtu ľudí.) Pritom Kreiftovi vlastní úradníci Západoindickej spoločnosti uznávali:

„indiáni medzi nami žili ako ovce. Robili pre nás, čo bolo v ľudských silách, a dávali nám jedlo, keď sa nám minuli zásoby; riaditeľ ich však svojím odpudivým správaním proti nám naladil tak, že je nemožné odhadnúť, ako znovu nastoliť mier...“

Po dvoch rokoch vojny v Novom Amsterdame žilo už sotva 100 kolonistov. Indiáni stratili 1600 bojovníkov. Willem Krieff roku 1647 utiekol s celým svojím prácnom v úrade nadobudnutým majetkom v hodnote 400 000 guldenov (Manhattan bol kúpený za 60). Krátko pred návratom však pri pobreží Walesu jeho loď stroskotala a on sa utopil. Jemu podobným sa niečo také stáva len zriedkavo.

V Novom Anglicku medzitým **osídlenci postupovali šíriac civilizáciu a evanjelium**. Indiáni z kmeňov Abenaki, Massachusetts, Mohegan, Wampanoag, stále viac ohrozovaní, sa spojili pod kráľom Filipom Metacometom a viedli vojnu známu ako vojna kráľa Filipa. Dňa 19. novembra 1675 pritom vojaci z Connecticutu, Plymouthu a Massachusetts **zavraždili viac ako 300 žien a detí** z kmeňa Narragansett, bojovníci z väčšej časti unikli. Odpor indiánov v Massachusetts sa však zrútil. V nasledujúcom roku upadol vďaka zrade akéhosi pokrsteného indiána do zajatia Metacomet, jeden z najvýznamnejších vodcov povstania, sebedovomý nepriateľ bieleho pokroku a kresťanstva.

Bol mučený, zmrzačený a nakoniec rozštvrtený. Ešte desiatročia vystavovali v Plymouthe jeho hlavu narazenú na kôl.

Američania jednoducho majú vkus. Svet to vie.

Rebel Nathaniel Bacon (príbuzný filozofa Francisa Bacona), rodinou bohato vybavený peniazmi a uprataný z Anglicka do Virgínie, napadol toho istého roku 1676 s indiánmi kmeňa Occaneechee skupinu Susquehanockov. A keď potom mučili Occaneecheeovia získaných zajatcov, napadli Angličania aj ich a asi 150 ich zabili, medzi nimi aj kráľa Persiclea, priateľa belocho.

Každý mysliteľný hnus

Kolonisti sa dopúšťali každého mysliteľného hnosu. Nevynechali žiadny zločin. Stále bezbrannejšie obete okrádali všetkými prostriedkami a **bez akýchkoľvek škrupúl**. Stávalo sa, a nie raz, že domorodci boli ako otroci predávaní do Španielska, ako tých 27 indiánov, ktorých kapitán Thomas Hunt zajal už v roku 1614 pri Plymouthe.

- Náčelníkov pozvali na mierové rozhovory, aby ich potom podplácali, dohnali ku zrade, či úkladne zavraždili.
- Tak roku 1675 sa v grófstve Stratford, západne od Potomaku, neďaleko dnešného Washingtonu stalo, že 5 náčelníkov kmeňa Susquehanockov, ktorí prišli na rokovania v úlohe parlamentárov, skončilo s rozpolteným lebkami.
- Masakry, pri ktorých bolo zabitých aj mnoho žien a detí, neboli, keď trochu predbehneme dej, ojedinelé ani v neskorom 19. storočí.
- A ak mali takéto činy niekedy súdnu dohru, ich strojcovia boli vždy bleskovo oslobodení.
- Stále znova boli indiáni prepadávaní v spánku, vraždení, a to aj zajatci, a boli spaľované ich obydlia.
- Ženy pred zastrelením často znásilnili a vraždili a „z rozmaru skalpovali“ aj deti. Mužov mučili, pohlavné orgány mužov, žien i detí bo-

li ohavne mrzačené, alebo odvážané ako trofeje. Vojaci si často odrezanými „private parts“ žien zdobili hlavice sediel alebo svoje chaty.

- Vojnu s indiánmi však nevedla len armáda. Vlády jednotlivých štátov vyzbrojovali aj skupiny civilistov a žiadali od nich, aby strielali indiánov na počkanie. Guvernéri a volení zástupcovia ľudu vypisovali prémie za každý ukoristený indiánsky skalp.

Armáda s potešením razila devízu: K vykonaniu trestnej akcie sa hodí každý Indián rovnako dobre ako ktorýkoľvek iný. Podobnú metódu neskôr používali aj nacisti. Celé kmene alebo skupiny, napríklad Cherokeeov, **boli poštvané proti sebe** alebo proti iným kmeňom, ako napríklad Cherokeesovia proti Yamassom alebo Irokézovia proti Hurónom. Používala sa taktika „spálenej krajiny“ napríklad vo vojne so Senekmi.

Ak nebolo použité priame násilie a indiáni neboli jednoducho masakrovaní, ponúkali sa možnosti, ako sa ich zbaviť menej otvorenou cestou, napríklad ak sa im najskôr ukradli najlepšie loviská, drevo, pôda, dobytok, keď sa zničili ich dediny a úroda, bolo zvyčajne možné nechať ich jednoducho umrieť od hladu.

Dokonca aj pre indiánov **posvätné hroby** boli bielymi vykrádačmi systematicky pustošené. Domorodcov bolo tiež možné nechať zamrznúť, ak sa im najprv zobrali zbrane, kone a prikrývky. Odrezaní od zdrojov potravy a vody, podľahli smrtiacim chorobám.

Domorodci samozrejme aj pred príchodom belochov trpeli rôznymi chorobami, predovšetkým žltou zimnicou. Nepoznali však najhoršiu nákazu Európy, **kiahne**, ktorých prvé epidémie tam vypukli v 6. storočí a od neskorého stredoveku si ročne vyžiadali takmer sto tisíc obetí, indiáni tiež sotva poznali **tuberkulózu a syfilis. To boli darčeky kresťanov**, ktoré viedli k desivej tragédii, pretože domorodci boli k chorobám bielych náchylnejší ako belosi sami. A táto bieda tiež zvyšovala počet samovrážd, najmä medzi mladými indiánmi.

Autor Siegfried von Nostitz prirovnal situáciu týchto ľudí žijúcich až do začiatku 20. storočia na pokraji existenčného minima k situácii politických obetí cárizmu vypovedaných na Sibír. Ak sa však pokúsili z tejto biedy uniknúť, ako napríklad Bannockovia alebo Cheyenia v roku 1878, boli títo indiáni, ktorí nechceli nič iné ako sa vrátiť do svojej domoviny, prenasledovaní armádou, nechávali ich iba s nožmi útočiť proti páliacim radom soldatesky a skalpovali ich.

Indiánmi kmeňa Nez-Percé v Oregone, ktorí sa vtedy, po 72 rokoch mieru, vzopreli proti olupovaniu o pôdu, prenasledovali americké jednotky na ich takmer 1 600 km dlhom úteku cez hory do Kanady. Potom, čo sa hladom, bojmi a neduhmi zoslabnutí indiáni vzdali, poslala ich vláda v rozpore so svojimi sľubmi do maláriu nakazenej rezervácie v Oklahome, kde z väčšej časti zahynuli.

K násiliu a vraždám sa ako na bežiacom páse družilo porušovanie zmlúv a vôbec kdejaký podvod.

Neexistoval snáď žiadny špinavý trik, ktorým by sa ich nepokúšali obalamutiť a zničiť, v neposlednom rade to bol tiež zničujúci vplyv alkoholu, ktorý indiáni znášali oveľa horšie ako belosi. Zamrzli, zahynuli vo vode, alebo sa v opitosti navzájom zabíjali. Už v roku 1698 sa Delawareovia sťažovali: „V dôsledku pitia pálenky zaniklo už sedem našich kmeňov“. Ich ženy a dcéry boli zneužívané, alebo predávané za mizivú cenu. Boli podvádzaní pri predaji kožušín. Obchodníci dodávali nekvalitné potraviny za úžernícke ceny. Vládni úradníci defraudovali finančné podpory. Náčelníkov korumpovali, alebo si jednoducho vyrobili nejakých „náčelníkov“ pre svoje potreby, pokiaľ sa však vôbec nepostupovalo bez podobných zbytočných okolností a podpis na zmluve sa jednoducho nefalšoval, či sa pri ňom neviedla ruka namol opitým indiánom.

Generál Sheridan hrozil vodcom Kiowov, ktorých zajal vďaka tomu, že porušil posvätné právo pohostinstva, potupnou smrťou obesením a vydieral tak ich kmene. Boli od nich získané obrovské územia za peniaze, ktoré potom už neboli prijímané ako platidlo. Indiáni boli deportovaní bez toho, aby niekto vedel, kam.

Pri tom všetkom sa mali indiáni, aspoň mimochodom, oboznámiť aj s pravou vierou, mali na ňu byť obrátení a to aspoň tí, ktorí doteraz prežívali. Bola to predsa kresťanská povinnosť. Kráľ Jakub I., syn Márie Stuartovnej, tiež kolonizáciu povolil preto, aby „domorodci boli získaní a uvedení v znalosť a poslušnosť nášmu Bohu, sviatostiam a kresťanskej viere.“ **A ako to prebiehalo v skutočnosti?** Tak napr. existovalo u Naticov v Massachusetts, v cípe indiánskej kolónie, v roku 1673 šesť indiánskych kostolov. Už o štvrté storočie neskôr, roku 1698, tam bol len jeden malý kostolík so siedmimi mužmi a tromi ženami. Roku 1763 tam žilo už len 37 indiánov a roku 1792 iba 5. V roku 1846 tu zostal už len jediný potomok indiánov – šestnásťročná dievčina – a biblia preložená do jazyka už vymretých Naticov.

O „era of good feelings“ a o období temna

Zopakujme ešte raz, že boli aj belosi, ktorí s indiánmi sympatizovali, kresťania, misionári, ktorí sa im snažili pomôcť – hoci márne. Jeden kmeň za druhým zanikal. Seminovia na Floride, ktorí sa dlho a márne bránili, boli systematicky hubení najmä od roku 1819 za vlády prezidenta Jamesa Monroea v „era of good feelings“. Rovnako sa viedlo Creekom, Choctovom, Mohykánom alebo Delawarom, ktorí kedysi sídlili pri atlantickom pobreží medzi riekami Hudson a Susquehanna. Aj keď dnes niektorí ich potomkovia ešte žijú v Kansase, v Oklahome.

Avšak ešte medzi rokmi 1838 a 1951 poklesol napríklad počet Pawneeov z 10 000 na 650. **Jeden kmeň po druhom zanikal**, takmer všetky zmizli v temnote dejín.

Po mnohých nezostali ani ich mená. Trestné akcie boli časté, príliš časté, vyčistovacie kampane a masakry boli schvaľované, alebo dokonca riadené „vládnymi úradníkmi, duchovnými, vojenskými veliteľmi“, boli vychvaľované a ospravedlňované „z kazateľnice“ (von Nostitz) – išlo o „plánovito založený hon na ľudí“ (Paul Radin).

Brutálne sa však nepostupovalo len proti ľuďom, ale aj proti prírode. Tá pre bieleho votrelca neznamenal vôbec nič, bezohľadne ju ničili, ešte bezohľadnejšie ako v Európe, znásilňovali ju a znásilňujú dodnes. Gigantický ekologický debakel.

Nemali zrejme vôbec žiadny zmysel pre zázraky prírody, pre krásu obrovských, takmer polovicu Severnej Ameriky pokrývajúcich lesov. Tie vzali vôbec na vedomie, ako poznamenáva Alexis de Tocqueville, až vtedy, keď padali pod údermi ich sekier, hlboké lesy východu tiahnuce sa od Maine po Mississippi. Pred 20. storočím nikde nedošlo k rozsiahlejšiemu výrubu. Nechceli žiť s týmito lesmi, tak ako s nimi žili tí, ktorých predtým okradli a vyvraždili, ako indiáni.

Nie, neboli to len vrahovia, ale aj lupiči, zločinci, bohatstva chtivá zberba, ktorá **túžila len po jednom – po zisku**, a to len po takom, ktorý sa dosiahne okamžite. **Bol im a je im nadovšetko – je to ich Boh.**

Voda, zem, zvieratá – všetko bolo premenené na striebro, na mince. Najskôr zo všetkého však lesy. Tie zničili najskôr, potom pôdu, bizóniu trávu a „za sto rokov“, píše historik Carter, **„bola tretina plodnej pôdy odplavená do mora...“** Na planinách zaberajúcich desať štátov poznali indiáni okolo 70 rôznych druhov tráv, dnes tu rastú len tri.

„Zelený Boh“ bol vyrúbaný, pôda vysatá, vyčerpaná. A zvieratá? Mnohé druhy boli vyhubené, na severovýchode bolo počas krátkej doby ulovených 60 miliónov bobrov, indiáni 200 rokov žili z obrovských stád bizónov, zo svojho hlavného zdroja potravy. Avšak v roku 1883 žilo z niekdajších 13 miliónov bizónov už len niekoľko sto. A ešte dlho pred koncom 19. storočia, v roku 1885, padol posledný bizón – triumf opakovačiek. Jeden lovec videl prériu tak husto pokrytú mŕtvymi zvieratami, že bolo sotva uvidieť zem. „Človek mohol po ich mŕtvolách prejsť 20 míl!“

A ako rastie počet prisťahovalcov, zostrujú sa tiež rozpory. Indiáni sa zúfalo bránia, počas 18. a 19. storočia sú stále viac decimovaní a zatlačovaní, na prahu 20. storočia takmer vymizli.

III. KAPITOLA

Genocída indiánov v 18. a 19. storočí

18. storočie, storočie osvietenstva, začína v Novom svete o.i. tým, že vláda Massachusetts platí za každý indiánsky skalp 12 libier. Roku 1722 sa cena zvýšila na 100 libier. V roku 1745 stanovili zákonom štyri novoanglické štáty odmenu za každý odovzdaný skalp – ako pri love divej škodnej, totiž „divochov“.

Švédsky prírodovedec Pehr Kalm, ktorý od roku 1753 mnoho rokov cestoval po severoamerických anglických kolóniách, zdôrazňuje ľubovôľu, egoizmus, nespútanosť okupantov a to, že „nikdy nie sú spokojní s tým, čo majú, nech je toho, koľko chce. Chcú stále viac...“

Tento nenásytný hlad však vedie nielen k ďalším vojnám s indiánmi – napríklad s Tuskarormi, najjužnejším kmeňom Irokézov, po stovkách vybitých roku 1712 pri Neuse, s Jamasmi roku 1715, ale stále častejšie medzi sebou bojujú aj belosi. Roku 1754 prepuká desaťročná anglicko-francúzska vojna (1754–1763) – americká obdoba sedemročnej vojny v Európe – pričom väčšina indiánov bojovala na strane Francúzov, ktorí nikdy nenapadli ich principiálne samostatné právne postavenie. Parížskym mierom (1763) stratili Francúzi Kanadu v prospech Anglicka a Luisianu v prospech Španielska, ktoré zase odstúpilo Floridu Angličanom.

Londýn indiánom v proklamácii zo 7. októbra 1763 garantoval ako hranicu medzi červenými a bielymi riekou Ohio. Krajina za riekou je síce podriadená suverenite koruny, je však vyhradená indiánom, ktorí tam majú pod ochranou vlády nerušene žiť.

Samozrejme len prázdne slová.

A nikto to nerozpoznal skôr a jasnejšie než Pontiac, náčelník Ottavov z národa Algonkinov. Bojoval proti Angličanom a v boji pokračoval aj po uzavretí mieru. Zatiaľ čo sa väčšina kmeňov s Londýnom uzmierilo, strhol svojich ľudí v lete roku 1763 do mocnej vzbury. „Conspiracy of Pontiac“ („Pontiakovo sprisahanie“) zasiahlo obrovské územie medzi Veľkými jazerami a riekou Ohio, všade plamene a dym. Vraj vtedy utieklo 20 000 bielych rodín, tisíc, možno dvetisíc belochovo bolo zabitých.

Mŕtvych indiánov nikto nepočítal. Vieme však, že boli obeťami masových masakrov, že boli vraždení zvláštnym, celkom kresťanským, charitatívnym spôsobom. Dostávali do daru kiahňami nakazené odevy, napríklad plachty, a týmto spôsobom boli v tichosti likvidovaní.

Španielska a britská metóda

Tuskarorovia dodnes spomínajú: „Viedli proti nám bakteriologickú vojnu, keď nás hnali do Kansasu ... prichádzali vozy s dekami a šatami. Boli infikované čiernymi kiahňami. Naši ľudia si ich brali a umierali, umierali a umierali...“

Skutočne roku 1763, kedy armáda a milície bojovali s Pontiakovými prívržencami, navrhol britský generál lord Jeffrey Amherst „divú zver“ likvidovať kiahňami, plyn osvietené 18. storočie ešte nepoznalo. „*Nie je nejaká možnosť, ako medzi odpadlickými indiánskymi kmeňmi rozšíriť čierne kiahne?*“ pýtal sa lord plukovníka Bouqueta, ktorý však dával prednosť inému, tiež však dost kresťanskému postupu, „španielskej metóde“: „Loviť ich anglickými psami sprevádzanými lovcami na koňoch; to myslím povedie k tomu, že táto zberba bude vyhubená, alebo odstránená“ (to extirpate or remove that vermin).

Generál zrejme súhlasil s touto metódou, pretože sa už osvedčila v Latinskej Amerike. Veď tam **psy hispánskych uctievačov Márie, často krmené indiánskymi nemlúvňatami, červenokožcov „trhali za čas kratší ako je potrebný na odriekanie jedného Otčenáša;** tie väčšie chytali indiánov ako ošípané a žrali ich“, ako svedčí biskup Las Casas. A tak protestantské náboženstvo ako všade na svete aj tu profitovalo a učilo sa z katolíckeho. Mohol to byť príklad ekumenického činu, ale žiaľ nemali britskí priaznivci tohto športu k dispozícii žiadne anglické psy. A tak lord Amherst ešte raz odporučil „zásobiť indiánov prikrývkami a používať aj iné metódy na vyhubenie tejto prekliatej rasy.“ Nuž, plukovník to skúsil, pretože „by bola škoda nasadzovať britských vojakov proti tomuto hmyzu“. A skutočne, po niekoľkých málo mesiacoch vypukli medzi indiánmi v Ohiu čierne kiahne.

Primitívna metóda? – Ale účinná!

A o 200 rokov neskôr sú ľudia ďalej a z bojových vrtuľníkov a bombardérov B 52 striekajú jed Agent Orange na obrovské plochy vietnamského a laoského dažďového pralesa. A ešte dnes – taký úspech to malo – sa vo Vietname, Laose a Kambodži rodia ťažko postihnuté deti, duševní i telesní mrzáci.

Všetko chce svoj čas. Pokrok nezastavíš. Človek sa vyvíja.

Napokon lord Amherst, zrejme vďaka priazni Božej, sa dožil vysokého veku, zatiaľ čo náčelník Pontiac bol roku 1769 zavraždený. Opité-

ho indiánskeho strelca podplatil britský kupec. A Američania zvečnili Pontiaka v značke auta. *Yankeeovia majú vkus. Svet to vie.*

»Praying indians«

A všetko pokračuje stále rovnako, kam sa pozriete, tam indiáni prichádzajú o pôdu aj o život. Všade sa s nimi zaobchádza horšie ako so zvieratami, ako s posledným odpadom. Keď roku 1775 revolúcia proti britskej vlasti eskaluje vo vojnu za nezávislosť, prichádzajú však zrazu indiáni obom stranám vhod. Všetci sa ich snažia získať za spojencov, vypisujú prémie za skalpy svojich bielych nepriateľov, podnecujú „divochov“ k vraždeniu a potom sa na nich za to pomstia.

Americký generál Sullivan dostal svojho času od generála Georgea Washingtona, vrchného veliteľa, „prísne a dôrazné“ rozkazy ohľadom indiánskeho kmeňa Senekov: „*Nebrať zajatcov a neprijat kapituláciu Senekov, kým nebudú zničené ich dediny a polia Senekov.*“ Z takéhoto dreva sú prezidenti ... používa sa taktika „spálenej zeme“, vypalujú sa dediny, páli sa úroda a tí čo prežili sú vystavení „maximálnemu nedostatku“. Nesmie sa im poskytnúť možnosť, aby sa v budúcnosti spamätali.

Áno, divochov sa podarilo vybaviť.

Divochov sa podarilo vybaviť, **aj keď sa z nich medzitým stali kresťania.** Prečo aj nie! Od 4. storočia do dnešných dní vraždili kresťania kresťanov, po miliónoch a s požehnaním cirkvi. Áno, až do dnešných dní dokázali kresťania vždy vybaviť iných kresťanov najrozličnejšími spôsobmi, predovšetkým však tými najdesivejšími.

Počas vojny za nezávislosť bola skupina niekoľkých stoviek „obráteneých“ indiánov prenasledovaná z jedného miesta na druhé. Keď sa nakoniec blízki smrti hladom vrátili na jedno z pôvodných stanovišť, aby zožali vysiatu úrodu, čakalo na nich **200 belocho, dvesto bielych kresťanov čakalo na červených kresťanov. Vydávali sa za priateľov, prehovorili nešťastníkov, aby zložili zbrane, a potom ich povraždili a skalpovali, nielen mužov, ale aj staré ženy a 34 detí!** A ako dokladá dobová správa, aj indiánky s deťmi na prsiach.

Dokonca aj belosi vraj boli zdesení. Guvernér John Penn vypísal prémiiu za chytenie páchatelov, odmenu, ktorú zvýšil na 600 dolárov za hlavu. Vrahovia sa zrejme tešili priazni Božej, pretože, ako píše hrdo *Pennsylvania Gazette*, sa vrátili s osemdesiatimi ukoristenými koňmi a mnohými batožinami „bez strát do Ohia“. To nie je všetko. Pochodovali pred guvernerským palácom vo Filadelfii a John Penn sľúbil vysokú odmenu za každý červený skalp, aj ženský. John Penn bol potomkom veľkého Penna. Všetko jednoducho potrebuje svoj čas. Pokrok však nezastavíš. Človek sa vyvíja...

Najhanebnejšie zmluvy sveta

Napriek vojne za nezávislosť postupovali kolonisti neustále vpred. Postupne zaplavili Kentucky a Tennessee, roku 1779 zrovnali so zemou 11 dedín Čikamauguov v údolí rieky Tennessee. V roku 1784 sa muselo 6 národov Irokézov pri Fort Stanwixe zmluvne vzdať všetkých svojich práv na severozápadné oblasti.

Americká vláda čoskoro začala domorodcov podvádzať. **Porušovanie zmlúv a sľubov**, vlastne všetky podvodné prostriedky sa tak stali rovnako **samozrejmé ako vraždenie žien a detí**.

Delawarom už roku 1789 garantovali, že „bieli občania, ktorí sa pokúsia usadiť na vyhradenej pôde, strácajú ochranu svojej vlády a indiáni sú oprávnení ich potrestať podľa vlastnej úvahy“. Prvý prezident Spojených štátov amerických George Washington už v roku 1790 indiánom prisľúbil, „že žiadny štát alebo osoba od nich nesmie kúpiť pôdu, bez toho aby o tom bola spísaná zmluva pod autoritou Spojených štátov“ a dodal, že vláda „nikdy nedovolí, aby indiáni boli podvedení; bude vraj ochraňovať všetky ich práva“.

- V skutočnosti však americká vláda nepodviedla domorodcov raz, desaťkrát, 100-krát, nie, podviedla ich pri stovkách slávnostne uzatvorených zmlúv. V nasledujúcich 100 rokoch uzavrela s indiánmi 370 zmlúv a porušila z nich takmer každú!
- **Žiadna vláda na svete** nedokázala za taký krátky čas vytvoriť takú hanebnú históriu zmluvných sľubov. Americkí predstavitelia opakovane v úplne podobných zmluvách sľubovali po predaji pôdy zabezpečiť indiánom ich nové sídla, na „all future times“, „navždy“, „kým tráva porastie a voda potečie“.
- Vojnová sekera mala byť zakaždým zakopaná „navždy“, mier mal byť „pevný a trvalý“. Slová tých chlapíkov boli však len mam a klam, dodržiavané len vtedy, ak ich plnenie nijako nezatažovalo.

A americká svorka preniká nelútostne ďalej, hladná po pôde, úrode, kožušinách, zlate a skalpoch.

- Indiáni sú vyhánaní od všadiaľ, ich ploty sú ničené, dobytok rozkrádaný, mladí muži sú ruinovani pálenkou, ženy prostitúciou.
- Stále znova proti nim vyrážajú osadníci, milície, dokonca aj armáda. Rezervácie sa ustavične zmenšujú, sú chudobnejšie a vyprahnutejšie.
- Ak „červení vagabundi“ sú hladní alebo chorí, proste ich vystrielať, mužov, ženy, deti, zatiaľ čo vláda porušuje jednu zmluvu za druhou, každú uzavretú v mene amerického ľudu.
- A keď sa zúfali, hladujúci indiáni zdvihnú k obrane, reční sa o „Indian Atrocities“ („indiánskych ukrutnostiach“).

Od roku 1790 prebiehala päťročná vojna proti Indiánom z Ohia. Spočiatku síce nad jednotkami generála Josiaha Narmary víťazili, avšak keď prevzal vrchné velenie Antony Wayne, utrpeli indiáni 20. augusta 1794 v bitke pri Fallen Timbers na rieke Maumee ťažkú porážku, ktorá natrvalo zlomila ich odpor na severozápadnom teritóriu.

„Pane, audiencia skončila!“

Na konci 18. storočia ratifikoval americký Senát priebežne zmluvy s indiánmi – s Irokézmi, Čerokézmi, Creekmi – bez toho, aby sa o to na hraniciach niekto staral. Vláda im opakovane sľubovala „mier a priateľstvo“, stále znovu sľubovala, že budú chránení pred lúpežami a že budú za každé bezprávie odškodnení. **„Ich pôda a ich vlastníctvo im nebude nikdy odcudzené“**, vyhlasoval Thomas Jefferson (1801-1809), tretí prezident USA, „priateľ indiánov“. Avšak už za niekoľko rokov vyhlasuje Jefferson:

„Budeme nútení vyháňať ich z lesov ako divú zver do hôr“. Inokedy zasa hovorí, že do krajiny indiánov bude vnesená vojna a že budú „decimovaní“. „Vojna sa tam však nezastaví. Nikdy ich neprestane prenasledovať, kým z nich na tomto brehu Mississippi zostane hoci jeden jediný“.

A tak sú indiáni stále znovu nútení vzdávať sa svojej pôdy. Napríklad kmene Sakov a Foxov patriace k Algonkinom strácajú 3. novembra 1804 – 50 miliónov akrov v prospech USA. Roku 1814 stratili Creekovia po jednom vojnovom ťažení dve tretiny svojej pôdy a museli odísť z juhu a západu Alabamy. Roku 1817 sú indiáni v Ohio pripravení o takmer 4 milióny akrov pôdy, v roku 1818 potom prichádzajú Čikasavovia o svoju vlasť medzi Mississippi a severom Tennessee.

Toho istého roku začala prvá seminolská vojna. Generálmajor Andrew Jackson, neskorší americký prezident, dostal rozkaz k útoku deň po narodení Pána, 26. decembra 1817. Roku 1825 a 1826 boli Creekovia donucovaní najprv k úplnej, neskôr aspoň čiastočnej rezignácii na svoju krajinu v Georgii.

Na rad prišli aj Čerokézovia.

Títo indiáni usídlení na juhu, v Georgii, Alabame, Tennessee, postupne prebrali spôsob života Američanov, ich civilizáciu, dokonca aj kresťanstvo. Napriek tomu Američania porušovali aj voči nim bezohľadne každú záruku. A keď sa náčelník Junaluska objavil u prezidenta Jacksona, ktorému v bitke pri Horse Shoe s piatimi stovkami svojich najlepších ľudí zachránil život, ktorý „visel na nitke“, prezident ho len krátko vypočul a potom povedal: „Pane, audiencia skončila!“

Len za vlády Andrewa Jacksona (1829-1837), „navonok milujúceho mier, vnútorne pokojného“, je indiánom vnútených 94 zmlúv. A 28. mája 1830 podpisuje Jackson „Indian Removal Act“, ktorý ho oprávňuje deportovať všetky na východe USA ešte žijúce indiánske kmene na západ od Mississippi. Je opustených 77 miliónov akrov pôdy a vyhnaných 79 000 ľudí.

Je to jedno z najväčších nútených vysídlení v dejinách.

- Proti Čerokézom je vyslaná armáda, na ich území je uvrhnutá nútená správa, následne je vydražené.
- Armáda sledí po indiánoch s pomocou psov. Sú zatýkaní, vešaní, muži sú odvádzaní z polí, ženy z domov, deti sú odoberané rodičom.
- Nakoniec je 15 000 Čerokézov odvečených do Arkansasu a tisíce ich pritom zahynie.

Vojak Burnett, člen sprievodného oddielu pri „pochode sĺz“ (od polovice novembra 1838 do konca marca 1839), informuje, že **vyhnanci museli ísť snehom a ľadom bosí, že hynuli zimou, chorobami, týraním.** *„Nikdy nezabudnem na nemý smútok onoho rána. Náčelník John Ross začal modlitbu, a keď bol zatrúbený signál, vyskočilo mnoho detí a svojimi malými rúčkami mávalo na rozlúčku horám ich domoviny, ktoré nemali už nikdy uvidieť...“*

Púť vyhnancov sa stala pochodom smrti... Keď bol pochod na konci, lemovalo našu cestu asi 4 000 tichých hrobov...“

Pomocou Removal-Act z roku 1830 je od indiánov očistená oblasť väčšia ako stredná Európa. Minister vojny sa „konečne zbavil starostí s indiánskou otázkou; dokopy ich nezostáva viac ako 5 000.“ A Jacksonov nástupca van Buren chváli teroristickú akciu ako dielo „korunované úspechom...“

Osud Čerokézov sa s malými odchýlkami stal osudom všetkých indiánov. Stále znova totiž dochádzalo k ich vyhánaniu **za barbarských podmienok**, pričom pri presune mnoho ľudí hynulo na následky útrap, ako to bolo napríklad pri deportácii Ponkov z Dakoty.

A rezervácie boli nielen stále menšie, ale aj horšie, nedali sa obrábať, boli bezcenné, pobyt tam znamenal hladovanie.

A tak červenokožci občas utekali, prenasledovaní armádou. Čejenovia prešli roku 1878 tisíc míľ, kým jeden z ich náčelníkov Dull Knife uväznený so svojimi ľuďmi vo Fort Robinsone/ Nebraska vyhlásil: „Nechceme tam naspäť, je to nezdravá zem a ak tam budeme musieť zostať, všetci zomrieme. Nechceme a nepôjdeme späť. Môžete ma tu zabiť, ale nedonúťte ma, aby som sa vrátil!“ Pri jednom pokuse o útek v ľadovej zime roku 1879 bol vyhladovaný a premrznutý húf, ktorý sa len s nožmi v rukách vrhol proti strieľajúcim vojakom, zmasakrovaný, zahynulo pritom aj niekoľko žien, detí a dojčiat.

Vojaci mŕtvych potom skalpovali a zhanobili.

„...a štváť ich ako divú zver“

Mississippi sa mala stať trvalou hranicou, všetky územia na západ od tejto rieky mali vytvoriť obrovskú rezerváciu vyhradenú len pôvodnému obyvateľstvu. Čoskoro však kolovali historiky o vynikajúcej úrode, obrovských stádach bizónov, o zlate – a Yankeeovia prenikali nezadržateľne ďalej, hnaní túžbou po pôde, zlate a podporovaní technikou, železnicou a paroplavbou.

- Bola vedená druhá seminolská vojna, ktorá tento kmeň takmer vyhubila. V tej dobe vynašiel Samuel Colt bubienkový revolver, ktorý sa osobitne osvedčil pri strieľaní indiánov.
- Roku 1848 sa Kalifornia, Texas a Nové Mexiko pripojili k USA. Neslávne známa „California gold rush“ (kalifornská zlatá horúčka) vyniesla na povrch mimoriadne lotrovský spolok gaunerov, zločincov, vrahov.
- Prenasledovanie potom bolo ešte brutálnejšie a opäť, čo nezvládli kolty, pušky, nože, o to sa postarali choroby a hlad.
- **Zo 100 000 indiánov**, ktorí žili v polovici 19. storočia, teda v čase objavenia zlata, ich v Kalifornii na konci storočia **zostalo sotva 15 000**.
- Posledný slobodný kalifornský indián bol nájdený duševne chorý a hladom napoly mŕtvy na dvore bitúнку v Oroville – poslali ho do múzea.

Yankeeovia majú vkus. Svet to vie.

V Arizone a Novom Mexiku od začiatku operovala armáda, hoci tam žili niektoré z „najcivilizovanejších“ kmeňov, napríklad Navajovia, známimi chovom oviec a spracovaním vlny, alebo *Pueblania s vlastnými školami a kostolmi*. Napriek tomu boli najväčšie kmene Pueblanov prakticky zlikvidované, zvyšok silno decimované. Aj v štátoch, ktoré susedili s Kaliforniou na severe, v Oregone a Washingtone, vybíjali domorodcov v pravidelných krvavých bitkách.

V indiánskych vojnách okolo polovice 19. storočia, aj neskôr, **nešlo o nič iné ako o vyhladenie indiánov**, predovšetkým mužov, ale aj žien a detí. Používal sa najbrutálnejší teror. Tu aj inde boli ženy znásilňované celými hufmi mužov, deti boli zotročované. Indiáni nemali právo vlastníť pôdu. Ich dediny boli vypálené, stáda, úroda, oblečenie, potraviny ničené. Niekedy ich lovili ako králiky, jednalo sa s nimi ako s nepríjemným hmyzom. Posledné zvyšky indiánov potom boli naháňané do čoraz menších rezervácií, ktoré nakoniec aj tak zaplavili zlatokopovia a kolonisti. **Bola to totálna vojna.**

Rozkazy generála Carletona z roku 1862 ohľadom indiánov v Novom Mexiku zneli: „Nevedte s nimi žiadne rokovania... Mužov treba zabíjať (slairi), kdekoľvek ich stretnete... Všetci indiánski muži musia byť

zabíjajú, kedykoľvek a kdekoľvek...“ Carletonova stratégia, v ktorej nemalú úlohu hrala aj túžba po zlate, bola schválená najvyššími miestami.

Generál Sherman, ktorý rád a často hovoril o „extermination“ (o vyhladzovaní), dovolil v rozkaze z 15. októbra 1868 svojim jednotkám výslovne vo vojne s indiánmi robiť všetko, „čo sa na mieste javí ako vhodné; nestrpím, aby dochádzalo k nejakým vážnym obvineniam z krutosti a neludskosti“. Generál Sheridan nariaduje v apríli 1868: „...ich majetok musí byť zničený tak, aby boli veľmi chudobní, ... vodcov bánd v tejto vojne je potrebné vešať, kone indiánov pozabíjať ... atď.“ a ešte o desať rokov neskôr vyhlásil tento generál pri trestnej akcii proti Utom, ktorí zabili jedného majora a jedného agenta: „Budú vyhubení“ a „musia zmiznúť z povrchu zeme“.

Podobné rozkazy vydáva v roku 1869 pri boji proti Apačom generál Ord, divoký likvidátor:

„Nabádam jednotky, aby Apačov chytali a vybíjali (root out) s nasadením všetkých prostriedkov a aby ich prenasledovali ako divú zver.“

To bola bežná dikcia. Kto by sa potom čudoval, že opakovane dochádzalo k masakrom, že **dokonca úplne mierumilovní, belochom naklonení a pre belochov pracujúci indiáni**, ako napríklad Apačovia kmeňa Arivapa, padli na jar 1871 pri Fort Camp Grante v Arizone za obeť horde Američanov a Mexičanov? Vojenský lekár Dr. Briesley, ktorý videl tábor posiaty zohyzdenými mŕtvolami žien a detí, chaty v plameňoch, nemal prakticky príležitosť poskytnúť niekomu lekársku pomoc, pretože tam bola odvedená

„dôkladná práca, ... zraneným rozbili hlavu kamene. Dve najkrajšie ženy ležali v polohe, ktorá s ďalšími nálezmi svedčila o tom, že boli najprv znásilnené a potom zastrelené. Takmer všetci mŕtvi boli zohyzdení. Desaťmesačné dieťa bolo dvakrát postrelené a bola mu takmer odseknutá noha.“

Vrahovia nezabili všetkých, v kresťanskom milosrdenstvo odviekli 29 detí, z ktorých 22 predali v mexickej Sonore do otroctva.

Keď sa 100 lumpov od Camp Grantu dostalo pred súd, padol ortiel počas dvadsiatich minút: „**Nevinní**“.

Rozumní vojaci sa márne ohradzovali. Generál Curtis napríklad písal 12. januára 1865 do Washingtonu:

„Ako rád by som zachránil slušných a priateľsky zmýšľajúcich (indiánov) a protestoval proti bitúňkom na ženách a deťoch. Avšak ... nemožno prepočítať všeobecné volanie osídlencov a vojakov na hranici po nevyberavom vybíjaní (indiscriminate slaughter). Tento štýl sa mi hnusí, ale takto to jednoducho beží, od Minnesoty po Texas...“

Generál Crooke priznáva v júni 1878 v *Army and Navy Journal*, že márne žiadal o potraviny, rovnako ako vedúci agentúry jednej rezer-

vácie na rieke Snake River, ktorý potom Bannockom na pol roka dovolil zaobstarávať si obživu. „Avšak,“ sťažuje sa generál Crooke, „v tej krajine pre nich nič nie je. Bizóny sú preč a králikov sa nedá nachytať dost. Čo majú robiť? **Smrť hladom im pozerá z očí...** Nečudujem sa, že títo indiáni siahajú k vojne, keď vidia svoje ženy a deti hladovať a keď sú odrezaní od posledného zdroja pomoci.

A potom pošlú nás, aby sme ich zabili. Je to hanba!“

Poslanec Vorhees v kongrese dokonca vyhlásil:

„Ak útočíme na indiánov na smrť chorých počas zimného pokoja v ich chatrčiach, namiesto toho, aby sme ich civilizovali, a neberieme ohľad ani na ženy a deti, ...potom je to genocída, bez ohľadu na vek a pohlavie..“

Koniec: vojna proti Čejenom, Siouxom a Apačom

V rokoch 1861 až 1865 zúrila vojna s Čejenmi z kmeňa Arapaho, od roku 1862 do roku 1876 vojna proti Siouxom a v rokoch 1871 až 1886 vojna s Apačmi.

Čejenovia, prevalcovaní zlatokopmi a okradnutí o svoje loviská, boli nakoniec „pacifikovaní“ generálom Sheridanom. Sheridan miloval neortodoxné zimné výpravy, pri ktorých nepriateľ nemohol ani utiecť, ani úspešne bojovať, pretože v prérii nebola potrava pre kone. Špecialitou tohto generála bolo nočné obklúčenie spiacich domorodých dedín a útok na ne za svitania. Týmto spôsobom zmenil Sheridan roku 1864 údolia Shenandoah na vypálenú púšť, takže ani „prelietavajúce vrany tu už nenašli žiadnu potravu...“, ako sa vyžíval generál Grant.

- Dňa 29. novembra 1864 prepadol v Colorade plukovník J. M. Chivington, rovnako za svitania, s 1 000 mužmi 150 chatrčí Čejenov a zabil vyše 450 ľudí, predovšetkým žien a detí.
- Pri rieke Washita sa opäť za skorého rána vrhol oddiel pod velením plukovníka Custeru na spiacu čejenskú dedinu, za zvuku trubiek a s mohutným pokrikom. Výsledok: 100 zabitých mužov, 50 mŕtvych žien a ešte viac pobitých hladujúcich detí – úlovok, ktorým sa pluk potom pýšil pred generálom Sheridanom.
- Plukovník Custer sa ostatne nakoniec stal národným hrdinom a symbolom indiánskych vojen.

Čejenov okradli o všetok majetok, o územie väčšie ako štáty Pennsylvánia, New York a New Jersey – a tak naplnili účel všetkého toho vraždenia. V správe jednej komisie sa píše: „Zostala im len piad zeme. Nakoniec sa však ukázalo, že aj to bolo príliš veľa.“

Siouxovia, prérijní jazdci, kedysi bohatý, potom však oklamáný a podvedený, duševne a fyzicky upadajúci ľud, živý nakoniec **len z koriankov a nevareného zrna**. V zmluvách – vždy obsahovali slávnostné „naviky“ – z nich boli vymámené milióny akrov pôdy, za babku, ak už niekto vôbec zaplatil. Napríklad roku 1851 boli pripravení o 295 miliónov akrov „záhrady Mississippi“ za cenu 6 1/4 centu za aker, odhadom za stotinu hodnoty, ktorú táto pôda mala o dva roky neskôr.

V lete 1862 sa Siouxovia v Minnesote pozdvihli pod náčelníkom Little Crow, kedysi priateľom belochov, a v azda najväčšom povstaní indiánskych dejín zabili takmer tisíc bielych mužov, žien a detí – bol to následok „dlhoročných lží, porušených sľubov, podvodov, nehanebného vykorisťovania“, ako vyhlásil vo Washingtone biskup z Minnesoty. Bol za toto priznanie takmer lynčovaný.

Niektorí Siouxovia utiekli. Iní boli deportovaní do akéhosi koncentračného tábora v Crow Creek v Dakote a odtiaľ stále ďalej a umierali ako muchy a **ďalších zavesili na šibenicu**. Náčelník Little Crow, zastrelený pri zbieraní bobúľ, skončil v odpadovej jame jedného bitúnka.

V Minnesote, budúcej obilnici Ameriky, už nežil jediný indián.

Inde však pokračoval lov.

Generál Sherman napríklad píše 28. decembra 1866 generálovi Grantovi, vrchnému veliteľovi armády: „Musíme proti Siouxom postupovať s maximálnou prísnosťou až k ich vyhubeniu – mužov, žien i detí. Nič iné nezasiahne toto zlo až pri koreňoch!“ Inokedy Sherman zase šťve: „Všetci indiáni lipnúci na starých loviskách sú a zostanú nepriateľskí, kým nebudú vystrielení (killed off).“ Alebo: „*Čím viac ich zabijeme tento rok, tým menej ich budeme musieť zabiť budúci rok.*“ Veď generál obhajoval názor, „že všetci musia byť zabití, alebo držaní v chudobe.“ Takéto direktívy preukazujú jeho vodcovské kvality a Sherman sa stáva roku 1868 vrchným veliteľom US-Army. A jeho šéf Grant v budúcom roku prezidentom. Výkony prinášajú odmenu.

Roku 1875, keď v Južnej Dakote v indiánskych rezerváciách kopalo 150 000 zlatokopov, prepukla ďalšia vojna so Siouxami, ktorých viedli náčelníci Sitting Bull a Crazy Horse. Po mnohých bojoch však museli Siouxovia kapitulovať. Časť, ktorú viedol Sitting Bull, unikla do Kanady. Crazy Horse bol nasledujúceho roku na ceste ku generálovi Crookovi, s ktorým mal rokovať, zastrelený akýmsi vojacom a Sitting Bull, jeden z posledných veľkých vodcov Siouxov, zomrel nakoniec rukou indiánskeho policajta.

Posledná indiánska vojna skončila v septembri 1886 zajatím apačského náčelníka Geronima, ktorý po štyri roky bojoval s Američanmi v Arizone, Novom Mexiku a Mexiku. O mesiac neskôr zasväcuje prezident Cleveland v Upper Bay, juhozápadnom cípe Manhattanu, „sochu

Slobody“. G. B. Shaw sa smial, že je síce známy svojou iróniou, ale na nápad postaviť v newyorskom prístave sochu Slobody by sám neprišiel.

Keď sa vláda roku 1890 rozhodla vyriešiť „problém“ zvyšku Siousov, utiekli indiáni do Badlands, nehostinného kraja pri „Wunden Knie“ v Dakote. Dňa 29. decembra 1890 boli obklúčení niekoľkými oddielmi 7. kavalérie pod velením plukovníka Forsytha a **vyšli zo svojich stanov, aby odovzdali zbrane**. Tu padol výstrel, vraj zo strany Siousov, a plukovník dal svojim jednotkám a zvlášť štyrom na vrchoch rozostavaným delám **rozkaz k palbe**. Zakrátko ležalo na zemi 200 mŕtvych alebo takmer mŕtvych mužov, žien a detí, zostávajúci utekali do rokliny za horiacimi stanmi, ktoré však boli v dostrele diel. Delostrelecké granáty a salvy prenasledujúcich vojakov ich vybavili.

„Prenasledovanie bol masaker, utekajúce ženy s deťmi v náručí boli postrieľané, aj keď odpor už ustal a všetci bojovníci boli buď mŕtvi, alebo umierali.“ (Radin)

Gestapácké metódy, len o pol storočia skôr. Generál Miles začal proti svojmu plukovníkovi Forsythovi konanie, avšak minister vojny ho rehabilitoval, indiánske vojny tým definitívne skončili. Posledný zvyšok indiánov bol napchatý do rezervácií a sieť agentúr, pevností a vojenských hliadok bdela nad tým, aby každý pokus o odpor bol udusený.

„Žiadne rezervácie pre špinavých divochov“

V poslednej štvrtine 19. storočia už v USA neexistovali žiadni slobodní indiáni. Vyčíňali medzi nimi choroby a hlad, bieli civilisti a vojači ich strieľali, okrádali, ožobračovali a porušovali najslávnejšie zmluvy. Ak na začiatku 19. storočia vlastnili indiáni ešte 300 000 km² pôdy, potom o pol storočia neskôr to bolo už len 100 000 km²; potomkovia lupičov a vrahov však vlastnili takmer 9,4 miliónov km², 94-násobok, **samozrejme podľa »práva«**. **Pretože násilie vytvára právo**. Násilie však ešte nikdy nevytvorilo spravodlivosť.

Potom, čo bolo domorodcom, „cudzincom“, odobraté takmer celé ich vlastníctvo, znížili sa Američania na to, aby im priznali občianske práva. Indiánom z tzv. piatich civilizovaných kmeňov (Čerokézom, Creekom, Čoktavom, Čikasavom, Seminolom) v roku 1902, všetkým ostatným potom až 2. júna 1924. Napriek tomu však mnohí **indiáni nesmeli voliť**. Ešte v roku 1940 im toto právo voliť odmietalo 7(!) severoamerických štátov.

A stále najväčšia časť indiánov živorila aj naďalej vo veľkej chudobe.

- Ešte v 60. rokoch 20. storočia bol priemerný príjem indiánskej rodiny 1 500 dolárov ročne;
- viac ako polovica indiánov v USA bola trvalo alebo často bez práce, v niektorých rezerváciách stúpila nezamestnanosť až na 86 %.
- Až 90 % ich obydlí bolo hlboko pod štandardom, v 80 % chýbala tečúca voda, voda z potokov a kanálov bola podľa úradnej správy „zrejme zdraviu škodlivá“;
- tuberkulóza sa u indiánov vyskytovala 7-krát až 8-krát častejšie ako u bielych Američanov, detská úmrtnosť bola dvojnásobná,
- priemerný vek sa pohyboval okolo 42 rokov, u arizonských indiánov dokonca len 30 rokov.

Komentár je zbytočný.

Samozrejme sa pokúšali posledné zvyšky červených obdариť výdobytkami americkej civilizácie a kultúry tým, že im vnútili školy. Ale, ako hovorí jezuita John F. Bride, „nepodarilo sa nám na indiánsku mentalitu urobiť ani ten najmenší dojem“. To je predsa radostný výsledok. A v istom ohľade dosiahli americké pedagogické metódy napriek všetkému alebo skôr kvôli všetkému dokonca pozornosť budiacu rekord. Podľa bieleho psychiatra a poradcu Association of Indian Affairs, Dr. Dana O'Connella, je počet samovrážd medzi indiánskymi študentmi vysokých škôl viac ako 100-násobne vyšší ako je priemer národa.

Ešte v 20. storočí staval prezident Theodore Roosevelt (1901–1909) výslovne „hodnoty barbarstva“ proti „civilizácii“, staval „slávny triumf vojny“ vysoko nad „víťazstvo v mieri“ a chválil „obrovskú chuť k boju“ a „vlka“ v srdci zabijakov.

Ešte v 20. storočí priznáva prezident Theodore Roosevelt, vzor a obľúbený prezident svojich nástupcov Reagana a Busha:

„Som veľmi vzdialený tomu, aby som si myslel, že len mŕtvy indián je dobrý indián, ale verím, že to platí pre 9 z desiatich indiánov, a čo sa týka toho desiateho, tým sa nechcem bližšie zaoberať. Rozhodne má lotrovský kovboj viac morálnych princípov ako priemerný indián.“

Ešte v 20. storočí sa prezident Theodore Roosevelt staval za zbavenie indiánov práv vetou: „*Naša veľká krajina nie je žiadnou rezerváciou pre špinavých divochov.*“ A vraždenie indiánov sa tomuto prezidentovi javí „len o niekoľko stupňov menej významné ako vybijanie divej zveri!“

Kto takto myslí a hovorí, a navyše verejne, a stojí na čele národa, je gangster, avšak žiadny malý, všedný, ktorého podobným prirovnaním skôr kompromitujeme, rovnako ako urážame svine a psov, ak ich menom titulujeme niektorých ľudí.

IV. KAPITOLA

Vznik USA

Rovnako ako osídlenci podvádzali, okrádali, vraždili právoplatných vlastníkov zeme, podobne sa správali bieli lupiči medzi sebou. Holanďania bojovali proti Švédom, ktorí postavili svoje prvé chaty v roku 1640 na brehoch Delaware, avšak Nové Švédsko po iba 17 rokoch zase stratili. Francúzi bojovali proti Španielom. A Angličania bojovali proti všetkým, proti Holanďanom, Španielom, Francúzom. A tak jeden lupič likvidoval druhého a **najväčší, najmocnejší lupiči** bojovali proti sebe navzájom – a **učili svet morálku**.

Nové Anglicko prichádza

V údolí Connecticutu odmietli novoanglickí puritáni staršie nároky Holanďanov s tým, že by bolo hriechom takú dobrú pôdu neobrábať. Nasledovali dlhoročné roztržky.

- Počas vojny v roku 1652, prvej britsko-holandskej námornej vojny, bola holandská pôda zabavená a už nikdy nebola vrátená.
- Roku 1662 pririekla Charta kráľa Karola II. plantáže v Connecticute nezákonne Anglicku. Územie siahalo od Massachusetts na severe až po Long Island Sound na juhu, od zálivu Narragansett na východe až po Pacifik na západe.
- Počas druhej britsko-holandskej námornej vojny (1664–1667) dobylo Anglicko celé Nové Holandsko. *Podľa najlepšej britskej tradície* vplávalo 29. augusta 1664, ešte v najhlbšom mieri, niekoľko anglických fregát s 36 delami do úžin Nového Amsterdamu. Obyvateľom, ktorí sa poddajú Jeho britskému Veličenstvu, bol prisľúbený ich majetok, dedičské právo, sloboda svedomia. A pretože (i) Holanďanom boli ich záležitosti bližšie než vlast, musel Peter Stuyvesant, posledný guvernér Nového Holandska (známy svojou veľmi pohyblivou, striebrom vykladanou drevenou nohou), kapitulovať.
- Dňa 4. októbra 1664 bol Nový Amsterdam na počesť svojho nového pána, vojvodu z Yorku, premenovaný na New York. A 31. júla 1667 získalo Anglicko mierom z Bredy dobytý holandský majetok.

Takmer 100 rokov trvalo Angličanom než zo Severnej Ameriky vytlačili Francúzov. Avšak obsadením Montrealu v roku 1760 sa aj Nové Francúzsko dostáva úplne do anglických rúk. A toto víťazstvo významne posilnilo sebavedomie britských kolonistov.

Od začiatku 18. storočia založilo Anglicko na východnom pobreží Ameriky reťaz kolónií – roku 1733 vznikla Georgia ako 13. kolónia a o jednu generáciu neskôr, **roku 1760, tu žije 1 267 000 obyvateľov**. Konečne sa zbavili zahraničných nepriateľov. Teraz by sa chceli tiež zbaviť závislosti na štáte, ktorý im dopomohol k víťazstvu. Murín splnil svoju povinnosť...

Angličania v zámorí (teda noví Američania) sa mohli ostatným prisťahovalcom ubrániť len s pomocou Londýna a vďaka nej nakoniec roku 1763 zdolali aj Francúzsko. Kým ich Francúzsko ohrozovalo, cítili sa materskej krajine zaviazaní a ochotne prijímali akúkoľvek pomoc. Avšak po francúzskom debakli, bez skutočných nepriateľov, prestali pociťovať nejaké spojenie so štátom svojho pôvodu. **Mohol im byť teraz ukradnutý**. Tým skôr, že Londýn do Severnej Ameriky nielen investoval, ale chcel aj ťažiť a ovplyvňoval politický a hospodársky vývoj vo svoj prospech.

Povstanie trhovcov

Rast britskej svetovej ríše so sebou niesol samozrejme aj zvyšovanie záťaže, Londýn od kolonistov potreboval viac peňazí a menej konkurencie. A tak, aby utlmila výrobu vlny, klobúkov, rumu a železa, vydala Británia rad reštriktívnych zákonov – roku 1699 Woolenact, 1732 Hat Act, 1733 Melasses Act, 1750 Iron Act. Toho istého roku zakázal parlament menovým zákonom (Currency Act) kolonistom vydávať papierové peniaze. Roku 1764, po porážke Francúzska, žmýkal vojnou zadlžený Londýn z Ameriky peniaze prvýkrát prostredníctvom zákona o cukre. Zároveň na neanglický tovar uvalil vysoké dovozné clá a kolonisti nesmeli dovážať francúzske vína a zahraničný rum. Roku 1765 kolkový zákon (Stamp Act) zaviedol zdanenie o.i. kníh, novín, hracích kariet, poistenia, licencií a dokumentov všetkého druhu.

Avšak teraz, keď ide o peniaze, sa Američania už nechcú na hre podieľať. Už nepociťujú vďaka za pomoc vo vojne proti Francúzom a proti frankofilnému náčelníkovi Ottawov Pontiakovi, proti ktorému boli sami značne bezmocní, teraz pociťujú skôr odpor a zlosť,

pretože teraz ide o ich najsvätejšiu sviatosť – zisk!

Je charakteristické, že až teraz možno hovoriť o „vzniku americkej civilizácie“. **A je tiež charakteristické, že rebélia nevychádza z lu-**

du, pretože ten aj tak nemá čo stratiť. **Nie, sú to blahobytné, vplyvné kruhy** Nového Anglicka, ktoré ani vo sne nenapadlo, aby sa verejne prejavili, a ktoré nemajú ani pomyslenie, že by sa mali podriaďiť obmedzeniam, platiť náklady a dane. Sú to výrobcovia, lodiari, obchodníci, špekulanti s pozemkami, čo otriasajú postavením parlamentu, ktorí nechcú prijať jeho zákony, ktorí nechcú pripustiť výber žiadnych platieb bez súhlasu kolónií: „No Taxation without Representation“. To znamená, žiadny výber daní bez súhlasu tých, ktorých sa týkajú a ktorí vôbec nesedia v parlamente vo Westminsteri.

Už v roku 1764 vyhlásili niektoré kolónie embargo na britský tovar. Kolkový zákon z 22. marca 1765, ktorý sa dotkol práve zámožných, prikýril pod kotlom zloby. Začínajú vznikáť tajné spolky „Sons of Liberty“ tvorené práve bohatými a vplyvnými organizujú odpor. Je prehliadané colné a daňové zákonodarstvo materskej krajiny. Z francúzskych západoindických ostrovov sa pašuje všetko potrebné. **Dochádza aj k násilnostiam.** Kráľovskí vyberači daní sú natretí asfaltom a zabalení do peria, ničia sa dokumenty, akty, vily vysokých koloniálnych úradníkov.

Dňa 26. augusta 1765 spálil rozvášnený dav v Bostone dokumenty súdu viceadmirality a zničil dom a obsiahlu knižnicu viceguvernéra a Najvyššieho sudcu Thomasa Hutchinsona. O štyri dni neskôr, keď sa s deťmi dostal do bezpečia, informoval, že z najlepšie zariadeného domu v provincii zostali len holé múry a podlahy. Dav si odniesol okolo 900 libier šterlingov, porcelán, rodinné obrazy, oblečenie, nábytok, knihy, rozrezal dokonca periny a zvyšok dokonale zničil. Rozbili aj plot a vyťali staré stromy. „Obraz podobnej ruiny Amerika ešte nevidela.“

Tabula rasa. Postup je charakteristický. Čo im stojí v ceste, je prevalcované, a to kedykoľvek, keď ide o peniaze...

Bostonský masaker a pitie čaju alebo urážka najsvätejšieho

Anglický export do Severnej Ameriky klesal takým spôsobom, že kráľ Juraj III. zrušil mimoriadne nenávidený kolkový zákon. Obyvatelia New Yorku mu za to zriadili sochu. Ich vďaka však nemala dlhé trvanie. Keď 29. júna 1767 strážca pokladu Townshend vyhlásil takzvané externé (a teda na kolónie sa vzťahujúce) daňové zákony (American Import Duties Act), odpovedali obchodníci v Bostone, New Yorku, Filadelfii, Baltimore a ďalších miestach bojkotom tovaru zataženého Townshendovým clom, predovšetkým luxusného tovaru; životne dôležité položky z tohto bojkotu vyňali.

Následkom bol obrovský pokles dovozu do kolónií. Len medzi rokmi